

NORSK
NATUR · 2 · 72

NORSK NATUR

NORGES NATURVERNFORBUNDS
TIDSSKRIFT – 8. ÅRGANG
NR. 2 – JUNI – 1972

ANSVARLIG REDAKTØR:
RAGNAR FRISLID

REDAKSJONSUTVALG:
Magne Midttun, Magnar Norderhaug,
Ragnar Vik og redaktøren.

INNHOLD:

Ny formann	42
Våre fiskerier og naturvernet	44
Reklame og økopolitikk	46
.....rett fra leveren.....	48
Kraftbesparende tiltak	49
Skrekkelige naturvernsperspektiver ..	52
Klondyke i nord	55

NORSK NATUR

utkommer fire ganger årlig. Årsabonnement kr. 20 (medlemsskap i Norges Naturvernforbund inkluderer abonnement).

Omslaget: Fra Træna. Foto R.F.

NORGES NATURVERNFORBUND

Akersgt. 63 – Postboks 8268, Hammersborg – Oslo 1.
Telefon: 33 79 32 – 33 52 57.

Postgiro nr. 9460 – Bankgiro nr. 6001 05 70835.

Generalsekretær: Magne Midttun.

Kontorsjef: Roar Sæther.

Organisasjonssekretær: Per Valset.

Konsulent: Thor Midteng.

Følgende kretsforeninger er tilsluttet forbundet:

Aust-Agder Naturvern, Vest-Agder Naturvern, Rogaland Naturvern, Haugaland Naturvern, Vestlandske Naturvernforening, Møre og Romsdal Naturvern, Sør-Trøndelag Naturvern, Nord-Trøndelag Naturvern, Nordland Naturvernforening, Troms Naturvernforening, Finnmark Naturvern, Sør-Varanger Naturvern, Oppland Naturvern, Hedmark Naturvern, Kongsberg Naturvernforening, Vestfold Naturvern, Østlandske Naturvernforening.

Årskontingent for personlige medlemmer kr. 20 (inkl. tidsskrift)

Livsvarig medlemsskap kr. 400 (inkl. tidsskrift)

Familiemedlemsskap (hovedmedlems ektefelle eller
hjemmевærende barn under 25 år) kr. 10.

Årskontingent for organisasjoner, bedrifter o.l.
minimum kr. 200.

Medlem av forbundet er automatisk medlem av den kretsforening vedkommende geografisk sogner til.

NORSK NATUR er trykt i offset hos Grøndahl & Søn på
Norcote papir fra Saugbrugsforeningen.

DET NYE DEPARTEMENTET

Det er ingen hemmelighet at Naturvernforbundets forhold til Administrasjonen for friluftsliv og naturvern i Kommunal og arbeidsdepartementet ikke har vært det beste i senere tid. Dette kom også klart til uttrykk i talen som den avgående formannen, overingeniør *Odd Lohne*, holdt ved åpningen av forbundets representantskapsmøte i mai. Han kom med til dels sterk kritikk mot ledelsen av den offentlige naturvernadministrasjonen, og trakk fram flere konkrete eksempler på saker som etter forbundets oppfatning ikke er håndtert med de interesser for øye som den offentlige naturvernadministrasjonen er satt til å ivareta.

Det er vårt håp at det nye Miljøverndepartementet, som nå er et faktum, innvarsler en ny og mer konsekvent holdning til natur- og miljøvernproblemene. Og vi regner med at det vil falle lett å etablere en god og positiv kontakt mellom Naturvernforbundet og det nye departementet. Noe som styrker oss i denne troen er at Miljøverndepartementets første sjef er en mann med betydelig naturverninnsikt, med faglige kvalifikasjoner og med lang erfaring i natur- og miljøvernarbeid både her i landet og på det internasjonale plan.

Veien fra tanke til handling har ikke vært lang når det gjelder etableringen av det nye departementet for natur- og miljøvern. Regjeringen har arbeidet raskt, og fortjener honnør for det. Og vi venter at den samme effektivitet og beslutsomhet vil prege Miljøverndepartementets daglige arbeid. Norges Naturvernforbund vil stille krav til det nye departementet – men først og fremst vil vi møte det med de aller største forventninger.

RAGNHILD SUNDBY NY FORMANN

På representantskapsmøtet på Bolkesjø 5. og 6. mai i år, ble *Ragnhild Sundby* valgt til ny formann i Norges Naturvernforbund. Den nye formannen er professor i zoologi ved Norges Landbrukshøgskole. Hun har i en lang årrekke engasjert seg sterkt i natur- og miljøvernsspørsmål. Spesielt har hun interessert seg for problemene i forbindelse med bruk av giftstoffer, og på det faglige plan har hun arbeidet med biologiske metoder for insektkontroll.

Den avgående formannen, overingeniør *Odd Lohne*, hadde frasagt seg gjenvalg etter tre år ved roret i forbundet. Han ble hjertelig hyllet av representantskapet for sin helhjertede innsats i en periode som har stilt de største krav til det ideelle miljøvernarbeidet.

NASJONALPARK- TANKEN 100 ÅR

Nasjonalparktanken fyller i år 100 år, idet verdens første naturfredede område, Yellowstone National Park i USA, ble opprettet i 1872. Samtidig kan vi her i landet i all beskjedenhet feire et lite, nasjonalt jubileum på området – det er i år 10 år siden vi fikk vår første nasjonalpark, Rondane.

Etter Yellowstone har det over hele verden vært en jevnt stigende interesse for å verne verdifulle naturvernområder. I dag fins det over 1200 nasjonalparker eller naturvernområder med lignende status.

STORSTILTE GAVER TIL FORBUNDET

I forbindelse med sitt 50 års jubileum har A.S. Norsk Varekrigsforsikrings Fond tildelt Norges Naturvernforbund kr. 50 000,-.

Det er fondets ønske at pengene helt eller delvis skal brukes til å belyse naturvernproblemenes aspekter og bringe problematikken fram i samfunnsdebatten.

Den norske Creditbank har overrakt forbundet kr. 4575 som var innkommet ved en innsamlingsaksjon ved bankens stand på utstillingen «Ferie og Fritid».

FLERTALL FOR VASSDRAGSVERN

En meningsmåling (Aftenposten-Gallup) offentliggjort 15. april i år, viste at 69 prosent av befolkningen mener at et utvalgt antall vassdrag bør fredes for å tilgodese andre formål enn elektrisitetssyning (De utvalgte vassdrag var Hardangervidda, Stølsheimen, Jotunheimen, Femunden, Innerdalen, Saltfjellområdet og Altavassdraget). 24 prosent var for utbygging.

60 prosent av de spurte mente at Sperstadutvalgets verneplan burde vedtas, mens 29 prosent mente man burde nøye seg med den verneplan Vassdragsvesenets hovedstyre har fremlagt.

Regjeringens proposisjon om verneplan for vassdrag, fremlagt i begynnelsen av mai, tar som kjent midt på treet og foreslår vanlig konsesjonsbehandling av en rekke vassdrag som Sperstadutvalget vil verne.

NORGES LAG PÅ STOCKHOLMS-KONFERANSEN

Forbundets nye formann, professor Ragnhild Sundby, representerer Norges Naturvernforbund i den offisielle norske delegasjon ved FNs natur- og miljøvernkonferanse i Stockholm 16. juni. Formann i delegasjonen, som ble oppnevnt i statsråd 11. april, er statsråd Olav Gjærvoll, og viseformann ambassadør Jens Boyesen.

Øvrige medlemmer av delegasjonen er: Stortingsrepresentantene Øyvind Bjorvatn, Per Borten, Olaf Knudson, Astrid Murberg Martinsen, Peter Kjeldseth Moe, Aslak Versto og Toralf Westermoen, forretningsfører Tor Aspengren, instituttssjef Kjell Baalsrud, ekspedisjonssjef Gunnar Germeten, ambassadør Edvard Hambro, byråsjef Erik Lykke, forskningssjef Brynjulf Ottar, ekspedisjonssjef Thor Skrindo, avdelingsdirektør Arne Sverdrup, ass. overlege Aud Blegen Svindland, direktør Gunnar Sætersdal og professor Rolf Vik.

ACTION – IDEAL PÅ AVVEIER?

«Det moderne mennesket har action eller handling som ideal. For en same er det ikke-action som er idealet. En norskfødt som kjører bil og nærmer seg et gatekryss idet det skifter over til gult lys, setter opp farten for å nå over før det kommer rødt lys. En same vandrer om på vidda. Når tåka kommer setter han seg ned og koker kaffe og venter til tåka er over. Da først rusler han videre. Begge to får ros hjemme for den måten de mestrer situasjonen på – den ene satte farten opp, den andre stoppet.

Fordi action er idealet for den norskfødte, blir ikke-action sett på som noe mindreverdige. Hva har så de lært funnet ut for å rettferdiggjøre sine idealer? Jo, hvis samene ikke reagerer på alt og ingenting så lider de av mindreverdighetsfølelse. Etter min mening er det en fatal feil i terapien som indirekte er rettet mot kulturens ideal: Boade mannit – boade bures, – kommer seint, kommer godt.

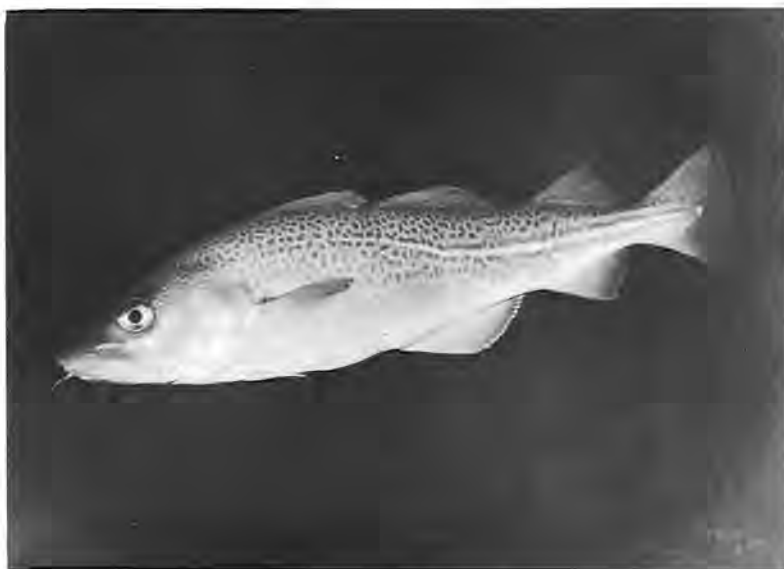
Vestens kulturmenneske må finne et annet ideal enn action og fart. Jeg tror det motsatte må bli idealet, for kunsten er ikke lenger å få farten opp, men å få stoppet den for i det hele tatt å kunne overleve.»

Sosionom Johan Gaski i foredrag på Norske Samers Riksforbunds landsmøte 1970, sitert etter *Magnar Mikkelsen*: «Masi, Norge».

*Skuld' Torsken os feile, hvad havde vi da?
Hvad skulde vi føre til Bergen herfra?
Da seiled' vist Jægterne tomme,
Hvad haver vi andet, her bygger og bor,
End søge vor Føde med Angel og Snor
Og ploie de Bølger hin' gromme?*

*Vort Land er ei heller et Canaan sød,
Hvor Marken med Melk og med Honning
omflød,
Her findes ei Druer at plukke;
Nei! Fisken i Vandet, det er vores Brød,
Og mister vi hannem, da lider vi Nød
Og jammerlig nodes at sukke.*

Petter Dass
«Svømmende Dyr i det Nordlandske
Hav», «Nordlands trompet».

VÅRE FISKERIER OG NATURVERNET

Linjene fra Petter Dass gir et godt inntrykk av hvilken rolle fisket spilte på den gode Nordlandsprestens tid. Vi vet jo også at fisket var viktig for folkets levestandard lenge før hans tid. Idag har Norges fiskerier kommet sterkt i søkelyset p. g. a. debatten man har hatt omkring dem i forbindelse med EF-søknaden.

La oss se litt på fisket i 1971. Dette året ble det bragt på land 2 782 287 tonn fisk til en førstehandsverdi av over 1,5 milliarder kroner! Utvilsomt må en kalle re-

sultatet for meget godt selv om enkelte fiskerier slo feil. Lofotfisket etter torsk var rikt og bedre enn på mange år. I fisket deltok mer enn 5000 mann på ca. 1800 farkoster. I alt ble det fisket opp 77 854 tonn torsk – dette ga for mange fiskere de høyeste lottene i Lofotfiskets historie. Vårtorskefisket i Finnmark ga derimot et svært dårlig utbytte og torskefiskeriene i fjerne farvann er gått tilbake de senere årene. Mens loddefisket var meget godt har utbyttet av makrellfisket gått tilbake, men det ble likefullt fisket opp 224 000

AV BREDO BERNTSEN

tonn. Våre sildefiskerier er betydningsfulle og sildeprisene er gode. Det samlede utbytte av «havets sølv» ble 299 929 tonn til en verdi av ca. 140 millioner kroner. Man regner med at verdien av eksporten av fisk totalt i 1971 vil bli over 2200 millioner kroner.

Alt i alt utgjør våre havfiskerier en uvurderlig naturressurs for Norge som det må satses alt på å bevare. En stor del av vår befolkning i de nordlige fylker er direkte eller indirekte avhengige av at vi klarer å bevare fiskestammene. Både inntektene for tusenvis av familier og bosetningsmønstrer vil ellers stå i fare.

Overbeskatning og forgiftning

To forhold kommer her inn i bildet som trusel:

For stor beskatning og forgiftning av havet. Vi vet at verdens fiskefangst har hatt en enorm økning. Den har steget fra ca. 18 millioner tonn i 1949 til ca. 26 millioner i 1958 og videre til ca. 50 millioner tonn i 1966. Økningen har imidlertid etterhvert stanset – man synes å ha nådd et punkt hvor havet snart ikke har mere å gi når det gjelder mange fiskeslag. Fiskeridirektør Klaus Sunnanå har klart sagt fra om dette: «Vi må nå slå fast at det finnes ei grense for beskatning av alle fiskebestander. Der er ei grense for hvor stor fiskeintensiteten kan være». De mest optimistiske overslag, som Hans Tamb-Lyche, over hva verdenshavene samlet kan gi estimerer en mengde på 120 millioner tonn, men dette forutsetter en gjennomrasjonell utnyttelse dvs. at man unngår all overbeskatning, rovdrift og forgiftning av havet.

En av de fremste eksperter idag når det gjelder det emne vi behandler er Georg

Borgström. Han har på en fascinerende måte fortalt om den fremgang som via nye tekniske fremskritt har vært nådd. Dog advares menneskene sterkt om at det må vises moderasjon. I et utall av tidsskrifter, ukeblader og aviser har det stått artikler som beskriver havene som både umåtelig store og helt utømmelige. Slike lettvinte karakteristikker tar Borgström avstand fra. Verdiene må utnyttes med fornuft og det livsviktige proteinet må ikke sløses bort i en verden hvor sult er en plage for millioner av mennesker. Et skremmende eksempel er hvordan bestanden av mange hvalarter nærmest har fått nådestøtet. «Menneskeheten er for lengst kommet til et stadium da sløseri med og forsømmelse av verdens samlede naturrikdommer ikke kan tolereres».

Dessverre er det et faktum at både rovdrift og forgiftning av havet forekommer i økende grad. Et eksempel på det første er alt nevnt, selv om det faller utenfor fisket, den notorisk uvetlige og ødeleggende hvalfangsten. Et annet eksempel er håbrannfisket som ble startet fra Sunnmøre. I sin tid var omkring 30 spesialbygde båter engasjert i dette fisket; men det tok slutt på grunn av en utfisket bestand. Makrellstørjen er også en fisk som blir intenst jaget. Spesielt amerikanske fiskere har satset på dette fiskeslaget som man betaler høye priser for. Med enorme nøter laget av sterke syntetiske stoffer og hurtige, effektive båter står en godt rustet. Man frykter nå at størjebestanden skal gå samme vei som bestanden av mange andre verdifulle fiskearter.

Forgiftningen av havet er i løpet av kort tid blitt en alvorlig trusel mot fisken og alt annet liv i havet. En rekke kjemikalier er kommet i søkelyset. Det dreier seg

bl. a. om stoffer i husholdningskloakken, pesticider, tungmetaller, olje og oppløsningsstoffer og radioaktivt avfall. Ikke minst fordi Nord-Europa er så sterkt industrialisert er våre farvann utsatt. Forurensningene transporteres i den norske kyststrømmen som følger hele vår kyst fra Skagerak til Barentshavet. Ikke minst avfallsstoffer fra plastindustrien er blitt av det onde. Det er påvist at Nord-Atlanteren er alvorlig forurensset av klorerte hydrokarboner som fremkommer ved fremstilling og forbrenning av plaststoffer; disse føres også med vinden nordover.

Vern av 12-mils grensen

For å forhindre fortsatte ødeleggelser av våre fiskerier må – som jo Norges Fiskerikarlag krever – vårt kystfiske beskyttes ved varig vern av 12-mils grensen. (Eventuelle utvidelser kan også komme på tale). Vårt land må fortsette å gå inn for internasjonale avtaler om regulering av fisket i havet. En slik forbildelig avtale er den som Norge, Island og Sovjet-Samveldet er blitt enige om, via Kommissjonen for fisket i det nord-østlige Atlanterhav. Her har de interesserte land slått fast at man vil forby fangst av vintersild og å redusere fangsten av fetsild og småsild. Det bør påpekes at en særs viktig FN-konferanse om havets rett – hvor også fiskerigrensene vil være et tema – skal finne sted i 1973. Vi får håpe at det her kan bli gitt bidrag til at fisket i havet blir omhegnet som den verdifulle, potensielt evigvarende, ressurs det er.

I forbindelse med forgiftningen av havet har Norge tatt et viktig naturverninitiativ for å få bukt med problemene, idet man har fått istand en forurensningskon-

vensjon for Nordøst-Atlanteren. Ambasadørene til de elleve land: Belgia, Danmark, Finland, Vest-Tyskland, Frankrike, Island, Nederland, Portugal, Spania, Sverige og Storbritannia, foruten Norges utenriksminister, undertegnet den såkalte Oslo-avtalen 15. februar 1972. Dette må berømmes som et positivt første skritt. Avtalen innfører forbud mot dumping fra skip og fly av stoffer som er svært skadelige. Slike stoffer er oppført i et vedlegg til avtalen.

Imidlertid er forgiftningen av sjøen nå kommet så langt at våre myndigheter i fortsatt samarbeid med andre nasjoner i tiden fremover bør satse så sterkt som overhodet mulig for å få sikret de uvurderlige verdier som havet representerer både for nåtiden og ettertiden.

Litteratur:

Berge, Grim. *Miljø- og faunaendringer i havet*. Dyr og miljø. Norges Dyr. Bd. 5. Oslo 1971. Cappelen.

Borgström, Georg. *Revolusjon i verdens fiskerier*. Oslo 1968. Gyldendal.

Grønnevet, Leiv. *Fiskeressursene i faresonen*. En vurdering av felles europeiske reguleringstiltak. (Internasjonal politikk 1971, h. 4).

Crisis at sea: the threat of no more fish.

Life. Vol. 71, no. 23, 1971.

Sellæg, Johs. *Verdien av fiskeriene over 1,5 milliarder kr*. Aftenposten 31. desember 1971.

Sunnanå, Klaus. *Regulering av intensiteten i norsk fiske idag*. Fiskeridirektoratets småskrifter 1968: 1.

Tambs-Lyche, Hans. *Utnyttelsen av havet*. Dyr og miljø. Norges dyr. Bd. 5. Oslo 1971. Cappelen.

REKLAME OG ØKOPOLITIKK

AV

SIGMUND HÅGVAR

I et økopolitisk samfunn vil vern om ressursene bli en sentral oppgave. Et slikt ressurs-vern kan bare skje gjennom et begrenset forbruk, og det vil derfor bli en av fremtidens viktigste politiske oppgaver å mane til måtehold. Vårt forbrukersamfunn må bli et måteholdssamfunn.

I dag oppfordres vi til å forbruke. Forbruk gir inntekter til næringslivet, det gjør bedriftene konkurransedyktige og skaper økonomisk vekst i samfunnet. Vi frårter i ufornybare lager-ressurser og overbeskatter de fornybare. Søpledunkene fylles stadig hurtigere opp av forbrukernes avfall. Dyrebare materialer brennes eller gjemmes under dype lag av sand og jord. Gruvene utarmes, og metallene havner der ingen kan gjenvinne dem.

Samfunnet er i vekst. På overflaten er alt bare bra. Det er velstand i landet, og politikerne blir gjenvælt.

En viktig hjørnestein i dette forbruker-

samfunnet er reklamen. Daglig blir våre behov skjerpet og fornyet. Hvor man ferdes i bybildet, møter man slagord og fristende bilder. I tusener av butikkvinduer, på daglige reiser i trikk og buss, i ukeblader og i dagspressen slår reklamen mot oss. Man kan ikke gjennomleve en normal arbeidsdag uten å motta dens impulser. – Og hva slags impulser er dette egentlig? La oss se litt på reklamens teknikk, og hvordan behov skapes og opprettholdes.

Å skape positive assosiasjoner

En av de mest utbredte teknikker består i at varen presenteres sammen med noe som er varen uvedkommende. Hensikten er at man skal assosiere det uvedkommende med varen og derved oppnå en positiv innstilling til produktet. Eksempler på slik reklame er sigaretter med et flott landskap som bakgrunn, varer

**Den fineste
smak fra
U.S.A.**

**Folk prøver For Deres
og vinner 555 spesielle
-De også? 555 smak**

**Knallhard
mark-
kryper.**

led radial som standard!!

**-foryngende for Deres
utseende til å få din hud
til å ånde av utemmet
friskhet...**

Kjent verden over...

Overbeviser ved første øyekast!

presentert i eksklusive menneskelige miljøer eller med en sportslig og ungdommelig ramme. Intet av dette forteller noe om varen som sådan, og slik fremstilling av uvedkommende forhold er pr. definisjon usaklig.

En annen vanlig fremgangsmåte er bruk av såkalte vurderingsdommer i teksten. Med vurdringsdom menes et subjektivt utsagn som gjør krav på objektivitet. Utsagnet kan hverken bevises eller motbevises. Det antar gjerne former som: «Alt går bedre med ...», «Selvtilliten øker ved bruk av ...», «Vårt produkt er verd å eie», «Den motebevisste velger ...», osv.

Dette fører oss over til den del av reklamen som spiller på folks mindreverdighetsfølelser, kompleks og kontaktvanskeligheter. Svært ofte finner vi begge de to nevnte usakligheter iblandet slik reklame. Problemer som tidligere ikke

virket som noen ekte belastning for individet, blåses her opp, tett fulgt av alle slags midler til å kurere ulykken. Folk blir selvpoptatte og finner stadig nye feil og mangler som må bøtes på.

Humoristisk reklame

Vi har også den humoristiske reklamen, som gjennom ordspill og andre krumspring skaper gunstige assosiasjoner til varen. Selve utførelsen av emballasjen påvirker også salget, og priser med 9-tall har en god effekt på kjøperen.

Som et siste eksempel kan nevnes gratis-gaver i tillegg til hovedvaren. Igjen ser vi at produktet ikke selges ved sine egne fortrinn alene, men gjennom kunstig motivering.

Vi synes ofte reklame er absurd og naiv. Vi smiler oppgitt av kinoreklamen og betviler dens virkning. Men produsentene ville neppe satset så mye penger i

reklame dersom den ingen virkning hadde. Ofte står psykologer bak, og de kjenner de menneskelige reaksjoner og motiveringer. Absurd reklame er ofte den vi husker best, og alle inntrykk lagres i underbevisstheden og påvirker våre preferanser.

Norge har en streng reklamelov, sammenlignet med mange andre land. Men hverken uvedkommende forhold eller vurderingsdommer er forbudt. Tilleggs-gave (tilgift) er bare forbudt dersom den er betinget av kjøp og mangler naturlig sammenheng med hovedvaren. Loven skal imidlertid opp til revisjon i slutten av vårsesjonen, og det er å håpe at disse utvekster på reklamen, og dermed hele vårt samfunn, blir fjernet.

I det siste er det blitt skapt en ny form for reklame, som spiller på det samfunnsbevisste og opplyste mennesket. Vi lures til å tro at de krav vi stiller til miljøet blir

tilfredsstilt, mens vi samtidig oppfordres til å forbruke og forurense ved å kjøpe varen. Begreper som naturvern og miljøvern blir misbrukt, og det er ikke ende på alle de produkter som er «miljøvennlige». Denne misbruken av miljøvernbegrepet har fått slikt omfang at man med rette kan bruke ordet «miljøvernpornografi» om fenomenet.

Der konsumidealet råder

Mentalt sett fører reklamen oss inn i en verden der konsumidealet råder. Statussymbolene er materielle, og livsinnstillingen blir materialistisk. Selvoptattheten forsterkes, og dette går lett ut over vårt samfunnsmessige engasjement.

Løsningen av øko-krisen krever ikke-materialistiske, samfunnsbevisste borgere. Reklamen i sin nåværende form er således et alvorlig hinder for innføringen av en økopolitikk. Det vi trenger, er saklig oppfordring til nedsatt forbruk. Der ved lettes også forurensningspresset på miljøet. Direkte oppfordring til forbruk burde begrenses til en slags regulering av hva som bør forbrukes, alt etter hvilke ressurser som til enhver tid er tilgjengelige. F. eks. vil det være riktig å henlede oppmerksomheten på en viss varesort dersom lengre lagring vil ødelegge varen.

Et nedsatt forbruk vil i første rekke ramme de bedrifter som produserer unødvendige og unyttige produkter, der behovet holdes oppe på kunstig vis. Materielt sett lever vi over evne, – vi kan bare tenke på hvor vanskelig det er å finne på gaver til hverandre. Alle nødvendige behov er dekket; endog de fleste av dem som er kunstige.

Vi har råd til et lavere forbruk. Dessuten er det en økologisk nødvendighet.

...rett fra leveren...

IKKE AV SVOVELDIOKSYD ALENE

En bygd i vekst. Små påbygde hus med en bil foran hver haveport. Et ruvende butikksenter i glass og betong som ikke står i forhold til knelende trehus med halvt utviskede bransjeskilt. I fjæra råtne fiskekuttere halvt under vann, glemt av ru, sterke hender som arbeider på akkord bak nyreiste vegger med maskiner og moderne konstruksjoner.

Rundt bygda, trolsk, blåhvit fjellkjede omgitt av iskald tibetansk krysalluft. Ren luft som bygdas pionerer engang fylte lungene med, en arv som ble fortrenget langt opp i fjellene til etterkommerne. Fortrenget av fabrikkene som har fått innbyggerne til å tenke ekspansivt og industrielt. Tenke økonomisk vekst når røyken fra legeringsverket legger en ugjennomtregelig, kvelende kappe over småhus og døende fiskebåter. Tenke distriktsutbygging når sterkt forurenset luft forandrer rosa spebarnslunger til sorte, svampaktige rester.

Ferrosiliumverket i Finnfjordbotn er en bagatell i den eksplosive forurensning av vår klode. En liten enhet som behersker en bygd bestående av enda mindre enheter som har resignert overfor industriens sti-

gende utnyttelse av jomfruelige naturområder. Men dette er bare en sped begynnelse. Koksverkskomiteen i Lenvik viser positiv holdning til reising av et koksverk på samme sted. Denne nye kameraten til spy 16.000 kg svoveldioksyd over Finnsnes hvert døgn.

Sett fra lokalt naturvernsynspunkt vil denne forringelse av lokalsamfunnets livsmiljø føre til tragisk undergang for en naturskjønn bygd.

En gjennomført destruktiv prosess velsignet av en håndfull utvalgte som prioriterer industriens lokkende framtidsperspektiv sett fra økonomisk synspunkt.

Kanskje har vi hørt denne historien før. Ikke umulig, for en unik skjebne lider ikke Finnsnes, bygda i dette aktuelle tilfellet. En bagatell kan allikevel være avgjørende bevismateriale. Denne bygdas framtid gir oss en farlig liten bagatell å tenke på som forteller at menneskeheten har funnet en løsning på befolkningseksplasjonen. En løsning som langsomt strammer kvelertaket på oss alle.

Hildemay Pettersen

NORGES NATURVERNFORBUND

MELDING OM
VIRKSOMHETEN I 1971

ARET 1971.

1971 har på mange måter vært et begivenhetsrikt år for naturvernet. Mengden av saker som NNV har kunnet behandle har vist betydelig økning, og spenner over et videre felt enn før. Også når det gjelder den alminnelige naturverninteressen kan vi på grunnlag av et økende antall henvendelser og forespørsler til sekretariatet, både fra enkeltpersoner og institusjoner, registrere en påtakelig økning. Derimot har den stigende naturverninteressen ikke gitt seg utslag i økende vekst i medlems-tallet. Medlemstallet økte i 1971 med 32 % mot 50 % året før.

Et positivt utslag av den våknende naturverninteressen fikk vi i forbindelse med Sperstadutvalgets innstilling om vassdragsvern. Et overraskende stort antall av de organisasjoner og offentlige institusjoner som uttalte seg sluttet opp om Sperstadutvalgets syn.

En viktig henvendelse på naturvernårets område i 1971, og den som etter alt å dømme vil få den største betydningen på lang sikt, er beslutningen om å opprette et naturverndepartement. Et klart naturvernsyn i tråd med intensjonene bak tanken om et naturverndepartement, finner vi også i en rekke lovutkast som ble lagt fram. Det gjelder lov mot forsøpling av naturen, ny fjellov, strandplanlov (vedtatt i 1971) og ny reinbeitekonvensjon.

Vi fikk i løpet av 1971 tre nye nasjonalparker, tre nye naturreservater og ett landskapsvernområde.

1971 var til dels preget av en ganske skarp naturvern-debatt, og mye tyder på at det er i ferd med å utkrys-tallisere seg en mer markert motstand mot naturvern enn før. Sett fra naturvernsynspunkt er dette ikke bare negativt, dels fordi man nå kan danne seg et klarere bilde av hvor motstanden finnes, og dels fordi det strengere klima understreker nødvendigheten av at naturvernet samler seg om rene og utvetydige standpunkter, både når det gjelder enkeltsaker og grunnleggende prinsipper.

REPRESENTANTSKAPSMØTET 1971

ble holdt i Bodø i dagene 4.—5. juni. Protokoll fra

møtet er gjengitt i «Norsk Natur» nr. 3-71, s. 98—108. Her bringes et resymé.

I åpningstalen ga *formannen, Odd Lohne*, en oversikt over de fremskritt som naturvernet kunne registrere det forløpne år. Særlig fremhevet han forbedringer i lov-sektoren. Han omtalte Sperstadutvalgets innstilling om verneplan for vassdrag som et godt grunnlag i arbeidet for å få sikret en del vassdrag for ettertiden. Videre berørte han spørsmål i forbindelse med kraftkrevende industri, luftforurensinger, Nordsjøoljen m.v. Han avsluttet med å behandle en del sentrale organisasjons-spørsmål og takket alle frivillige medarbeidere for deres innsats.

Debatten i forbindelse med hovedlinjene for forbun-dets virksomhet konsentrerte seg om det fremlagte «Ar-beidsprogram» og om «Retningslinjer for arbeidet». Det var enighet om å bruke arbeidsprogrammet utad og sørge for stadig ajourføring ved en komité som skal ha saken under oppsikt. Det var enighet om å bruke «ret-ningslinjene» som intern rettesnor inntil de, bl.a. etter vurdering i kretsforeningene, har funnet sin endelige form.

Sperstadutvalgets innstilling om verneplan ble inngå-ende drøftet og man ble bl.a. enige om hvordan NNV skulle behandle saken videre. Representantskapet fattet vedtak som påla landsstyret å gi arbeidet med verne-planen høyeste prioritet.

Generalsekreturen redegjorde for «Aksjon Hardanger-vidda» og meddelte at aksjonen ville ble ført videre til en verneplan er vedtatt.

Oddlaug Brunvoll og *Per Hornburg* (begge NoNV) orienterte om planer for utnytting av vannkraften i Salt-fjell-området. Representantskapet vedtok å sende et brev til Regjeringen med krav om en totalvurdering og sam-let plan for området før inngrep settes i verk.

Bjarne Bugge (FNV) redegjorde for kraftverkplanene i Alta—Kautokeinovassdraget og de konsekvenser regu-leringene kunne få for klima, bosetting, plante- og dyreliv m.v. Han anmodet om støtte fra NNV, hvilket ble lovet.

Magnar Norderhaug (landstyret) hadde utarbeidet en

skriftlig redegjøelse om *Svalbard og naturvernet*. Diskusjonen førte til vedtak om å sende brev til Regjeringen med anmodning om at bevarings- og vedlikeholdshensynet bør være det primære ved ressursforvaltningen i Svalbardområdet og at teknisk-økonomiske inngrep bør være det sekundære.

Også i forbindelse med drøftinger om Naturvernlovens § 2 vedtok representantskapet å sende brev til Regjeringen med henstilling om straks å sette paragrafen ut i livet.

Jaktlovgivningen, som første gang ble behandlet av landsmøtet i 1965, ble påny tatt opp, og det ble vedtatt å henstille til Regjeringen om straks å ta stilling til Nordisk Råds forslag av 1963 om grunnprinsipp for jaktlovgivningen, slik at jaktlovrevisjonskomiteen med utgangspunkt i et utvetydig prinsippvedtak kunne fullføre sitt arbeide.

Annen dag av forhandlingene var viet interne saker. Under behandling av årsmelding, regnskap og budsjett fremkom en rekke nyttige kommentarer, særlig med sikte på bedring av forbundets økonomi. Kontingentsatsen på kr. 20,— for årsbetalende medlemmer ble gjort gjeldende også for 1972. Ordningen med at kontingent for personlige medlemmer i sin helhet tilfaller kretsforeningene første år, når medlemstegningen skyldes kretsforeningenes verving, ble forlenget «inntil videre».

Av saker som for øvrig var oppe til drøftelse nevnes «Status og kontingentfordeling for kollektivt tilsluttende organisasjoner m.v.» og «Naturvernets terminologi».

Spørsmålet om NNV's forhold til «International Union for Conservation of Nature and Natural Resources» — IUCN — ble inngående drøftet. Det var enighet om at NNV bør tre ut av IUCN såfremt ikke NNV ved bevilgning fra det offentlige fullt ut blir i stand til å representere Norge på en tilfredsstillende måte.

Organisasjonssekretæren redegjorde for arbeidet med reorganisering av «Natur og Ungdom». Det ble vedtatt å få saken sluttbehandlet av representantskapsmøtet i 1972.

Ved valgene trådte styremedlemmene Johan Melander

og Loyd Villmo ut. Begge frasa seg gjenvalg. Det samme gjaldt varamennene Elin Conradi og Sigv. Normann Hanssen. Det nye landsstyres sammensetning fremgår av oversikten bakerst i årsmeldingen.

Valgkomiteen, Aksel Foyen, Ragnar Vik og Einar M. Møller ble gjenvalgt.

Revisjonsfirmaet Johan Engelstad og Jonn Hoen, statsaut. revisorer, hadde meddelt at det ikke kunne ta gjenvalg. Til ny revisor valgtes statsaut. revisor Henning Ziesler, Oslo.

Neste representantskapsmøte ble besluttet lagt til Østlandsområdet; nærmere fastsettelse av sted og tid ble overlatt landsstyret og ØNV.

LANDSSTYRET OG STYREUTVALGET

hadde i 1971 henholdsvis 4 og 6 møter. Landsstyret behandlet 74 og styreutvalget 59 saker.

I 1971 ble arbeidet med å finne fram til en smidigere ordning vedrørende forbundets faglige råd, komiteer og utvalg.

Faglig råd.

Et fellesmøte 2. mars 1971 tok sikte på å gi landsstyret impulser av organisasjonsmessig karakter. Møtet konkluderte med at landsstyret måtte ha full frihet til å reorganisere råd, komiteer og utvalg.

Landsstyret tok sikte på å knytte til seg en stab av eksperter i et konsultativt fagutvalg. Når det reises saker hvor forbundets engasjement ønskes, kan man her finne fagfolk til å utrede saken (ad hoc-utvalg).

Medlemmene av det konsultative fagutvalget oppnevnes og får sitt oppdrag av Landsstyret (se organisasjonsplanen bakerst).

Funksjonstiden er 3 år, og følger kalenderåret. Dersom det er gjensidig ønske om det, kan funksjonstiden forlenges.

Komiteer.

Landsstyret mener at visse spørsmål er av den karakter at det er nødvendig å ha permanente komiteer.

Komiteene er: Finanskomité, Program- og vedtekts-

komité og Redaksjonskomité (se organisasjonsplanen).

Mandat for komiteene:

Finanskomiteen: Komiteen fungerer som rådgivende organ for landsstyret, men vil også ved direkte engasjement arbeide for å styrke NNV's økonomi til finansiering av aktuelle saker.

Program- og vedtektskomiteen: Overensstemmende med vedtak og synspunkter som fremkommer fra kretsforeningene, representantskapet eller landsstyret skal komiteen sørge for å fremme forslag til endringer av/tillegg til NNV's vedtekter, arbeidsprogram og retningslinjer for arbeidet. Komiteen skal dessuten kunne fremme forslag til slike endringer på eget initiativ.

Redaksjonskomiteen: Redaksjonskomiteen er rådgiver for redaktøren og skal bistå ham i arbeidet med forbundets utadrettede opplysnings- og informasjonsvirksomhet, herunder bl. a. tidsskrift og andre trykksaker, pressetjeneste og annen kontakt med massemedia, utstillinger, produksjon av undervisningsmidler og annet arbeid i skole- og undervisningssektoren. Komiteen sammenkalles når redaktøren eller minst 2 av komiteens medlemmer ønsker det.

SEKRETARIATET

ble i 1971 styrket ved at Naturvernårets sekretariat ble knyttet til forbundet. Per Valset ble ansatt som organisasjonssekretær og Liv Mile som kontordame fra 1. mars.

I stedet for kontordame Eli Petersen og Liss Jørgensen som sluttet h.h.v. 30. april og 31. mai, ble Edith Sagen ansatt fra 1. mai.

Vedr. sekretariatets bemanning pr. 31. desember vises til oversikten bakerst i årsmeldingen.

Den kontakt som i 1970 ble tatt med militære myndigheter med sikte på overtakelse av nye og varige kontorlokaler, førte ikke fram.

Sekretariatet har i stedet tatt kontakt med en rekke andre «trangbodde», idéelle organisasjoner, drøftelser om et eventuelt fellesarrangement er påbegynt.

REVISOR.

Fra 1. januar 1971 har forbundets regnskaper vært revidert av statsautorisert revisor Henning Ziesler, Oslo.

ØKONOMIEN

Forbundets økonomiske stilling er fortsatt svak og fremgår av vinnings- og tapskonto samt status pr. 31. desember 1971 (se årsregnskapet).

I forhold til 1970 er imidlertid inntektene øket med vel kr. 280 000,— til totalt kr. 774 549,73 og utgiftene med ca. kr. 240 000,— til totalt kr. 785 008,53.

Medlemskontingenten ble i 1971 forhøyet fra kr. 15,— til kr. 20,—.

Bare kontingenten for 1971 og restanser fra tidligere år er inntekstført. Forskuddsbetalte kontingenter for 1972 er således ikke tatt til inntekt.

Etter initiativ og oppfordring fra maleren Reidar Fritzvold ble det avviklet et kunstlotteri til inntekt for Norges Naturvernforbund. 98 bildende kunstnere deltok (se Norsk Natur nr. 2/71).

125 separate arbeider fra 98 bildende kunstnere ble gitt til lotteriet. I tillegg laget Reidar Fritzvold et litotrykk med titelen «Vinterdag i Nordmarka» i et opplag av 375, hvorav 289 ble trukket ut som ekstragevinster.

Det ble solgt 211 lodd à kr. 500,—. Dette ga en bruttoinntekt på kr. 105 500,—. Utgifter i forbindelse med lotteriet beløp seg til kr. 24 901,20 slik at nettogevinsten ble på kr. 80 598,80.

Økningen i avkastningen på fonds utgjør gevinst ved salg av aksjer. Kursverdien ved årsskiftet på gjenværende verdipapirer som hører inn under fondene ligger ca. kr. 4 500,— høyere enn den bokførte verdi.

Forbundets søknad om refusjon av utgifter i forbindelse med planlagte vassdragsreguleringer er blitt avslått av Industridepartementet, men saken vil bli tatt opp igjen.

Det har i årets løp ikke vært nødvendig å trekke på kassekreditten i Christiania Bank og Kreditkasse, som utgjør kr. 50 000,—.

BIDRAG

Statsbidraget for 1971 ble øket med kr. 100 000,— til kr. 200 000,—. Som tilleggsbevilgninger mottok NNV kr. 30 000,— på slutten av året. Direktoratet for Jakt, viltstell og ferskvannsfiske ytet kr. 25 000, til utgivelsen av «Norsk Natur». Norges Statsbaners årlige bidrag var på kr. 2 000,—.

Av kommunale bidrag nevnes Oslo med kr. 25 000,— Stavtanger kr. 2 500,— og Bergen kr. 2 000,—. For øvrig har en rekke kommuner gitt bidrag fra kr. 100,— til kr. 200,—.

Bidrag fra konsul Viriks legat ble i 1971 forhøyet med kr. 15 000,— til kr. 50 000,—.

NNV har dessuten mottatt bidrag på kr. 5 000,— fra h.h.v. Den norske Bryggeriforening, A/S Denofa og Lilleborg Fabrikker, Felleskjøpet Oslo og Norsk Brændselssolje A/S.

«Aksjon» Hardangervidda's tikronerulling med sikte på helsides avisannonser innbrakte kr. 149 109,33. Herav er foreløpig kr. 116 738,51 disponert.

Av bundne midler ble det overført kr. 100 693,05 fra 1970. Av disse er det i løpet av 1971 disponert kr. 34 296,35 til formålene.

ORGANISASJONSARBEIDET

KRETSFORENINGENE — MEDLEMSTALLET

Forbundet hadde i 1971 17 tilsluttede kretsforeninger. Oppstillingen på neste side viser de enkelte foreningenes og forbundets samlede medlemstall. Som det fremgår av oppstillingen, økte medlemstallet med 32 prosent.

Kretsforeninger	Medl.tall 31/12-70	Medl.tall 31/12-71	Prosentvis Tilvekst økning	
			1971	1971
Østlandske	5 620	7 397	1 777	32
Hedmark	476	640	164	35
Oppland	475	578	103	22
Kongsberg	152	280	128	84
Vestfold ¹⁾	—	610	610	—
Aust-Agder	221	271	50	23
Vest-Agder	217	304	87	40

Haugaland	162	395	233	144
Rogaland	440	545	105	24
Vestlandske	1 566	1 844	278	18
Møre og Romsdal	670	818	148	22
Sør-Trøndelag	2 838	3 013	175	6
Nord-Trøndelag	569	781	212	37
Nordland	509	599	90	18
Troms	278	590	312	112
Finnmark	81	141	60	74
Sør-Varanger	68	80	12	18
Direkte tilsluttet NNV	102	123	21	21
Hovedmedl. årlig bet.	14 444	19 009	4 565	32
Livsvarige	374	371	(3)	
Total	14 818	19 380	4 562	

¹⁾ Tidligere under Østlandske Naturvernforening.

Dessuten hadde «Natur og Ungdom» ved årsskiftet 374 medlemmer.

MEDLEMSVERVING

Kretsforeningenes verving på det lokale plan har totalt gitt best resultat i 1971. Første års kontingent fra nye medlemmer som ble vervet på kretsforeningenes initiativ tilfalt også i 1971 i sin helhet vedkommende forening. Som det fremgår av oppstillingen ovenfor har enkelte foreninger fordoblet medlemstallet.

272 000 vervekort ble sendt ut som bilag til «Motor» og «Norsk Skoleblad». Forbundet fikk dessuten stilt en helside i novembernummeret av «Det Beste» til rådighet for en verveannonse.

Medlemsvervingen i 1971 ga dette resultat:

Direkte verving i kretsforeningene	2 120 medl.
245 000 vervebilag «Motor» nr. 5/1971	1 573 »
Innmeldinger direkte til NNV	1 090 »
27 000 vervebilag til «Norsk Skoleblad» nr. 22/71	310 »
Verveannonse «Det Beste» november/1971	127 »
Nye, årlige betalende, hovedpers.	5 220 »

Vel 400 medlemmer er i løpet av året gått over til familiemedlemskap.

REPRESENTASJON I ANDRE ORGANISASJONER

Forbundet representerer Norge i International Union for Conservation of Nature and Natural Resources (I.U.C.N.).

I henhold til vedtak på representantskapsmøtet 1971 vil forbundet vurdere forholdet til I.U.C.N., herunder fortsatt medlemskap, mulighetene for å påvirke valg av norske representanter i kommisjoner og utvalg og forbundets økonomiske evne til å ivareta en tilfredsstillende representasjon.

Vedr. annen representasjon vises til oversikten sist i årsmeldingen.

PROGRAM OG RETNINGSLINJER

På representantskapsmøtet 1971 ble fremlagt utkast til «Arbeidsprogram» og «Retningslinjer for arbeidet». Arbeidsprogrammet ble vedtatt og det var enighet om at det skal nyttes utadvendt. «Retningslinjer for arbeidet» ble vedtatt sendt ut til kretsforeningene for at disse skulle kunne fremme forslag til endringer.

DESENTRALISERING AV FORBUNDETS SEKRETARIAT

Etter forslag fra Vestlandske Naturvernforening har spørsmålet om desentralisering av forbundets sekretariat ved fremtidige nyansettelser vært inngående drøftet på representantskapsmøtet, på formannsmøtet og i landsstyret. Hensikten er eventuelt å styrke kretsforeningene i deres arbeid.

Spørsmålet vil bli tatt opp igjen på neste representantskapsmøte.

FORMANNSMØTE.

Etter forslag fra Vestlandske Naturvernforening ble det den 23. oktober 1971 arrangert et uformelt formanns-

møte. Møtet behandlet i det alt vesentlige organisasjons-spørsmål som f.eks. utviklingen av lokallag i fylkene, konsultative fagutvalg i distriktene, økonomispørsmål og informasjonsarbeid. Enkelte naturvernsaker ble også behandlet.

Formannsmøtet diskuterte muligheten av å reorganisere konsultative fagutvalg f.eks. i Kristiansand, Stavanger, Bergen, Trondheim og Tromsø. Tanken fikk bred tilslutning og sekretariatet arbeider med å finne fram til en hensiktsmessig ordning.

Det var enighet om at møtet hadde hatt stor verdi, men at det muligens ville være like hensiktsmessig med distriktsmøter.

LOKALLAG I FYLKENE

Den økende interesse for naturvern har ført til at det spontant har oppstått selvstendige naturvernforeninger på det helt lokale plan. Dette forhold har aktualisert spørsmålet om hvorvidt forbundets organisasjon bør ha tre ledd (forbund-krets-lokallag). Saken har vært drøftet ved flere anledninger, senest på formannsmøtet, uten at spørsmålet har funnet endelig avklaring. Dette skyldes først og fremst at naturvernproblemene har forskjellig karakter rundt om i landet slik at hver kretsforening selv må finne sin form, hvilket NNV's vedtekter legger opp til. Spørsmålet vil bli tatt opp på kommende representantskapsmøte.

HÅNDBOK FOR KRETSTORENINGENE

Sekretariatet har utarbeidet en håndbok som ajourført vil inneholde aktuelt stoff for kretsforeningene.

NYE FYLKESKRETSTORENINGER

Østlandske Naturvernforening har tatt skritt til å opprette fylkeskretsforeninger i Buskerud, Telemark og Østfold.

Innledende kontaktmøter for å avklare interessen i fylkene, er avholdt. Det tas primært sikte på å konstituere foreninger i Buskerud og Telemark i mars 1972.

NATUR OG UNGDOM (N.U.)

Under representantskapsmøtet på Sem i Asker i 1970 ble en ny organisasjonsform for «Natur og Ungdom» behandlet. Representantskapet vedtok «å gi organisasjonsformen et prøveår, og så ta saken opp på ny i representantskapsmøtet i 1971».

Virksomheten i prøveåret svarte ikke til forventningene, og landsstyret ga derfor sekretariatet i oppdrag å legge fram forslag til ny ordning.

I samarbeid med N.U.'s kontaktklubb for 1971, Oslo Feltbiologiske Ungdomsforening (O.F.U.) ble det utarbeidet forslag til nye vedtekter. På ekstraordinært landsmøte i N.U. 30.—31. oktober 1971 ble disse vedtatt, og retningslinjer for fremtidig virksomhet ble trukket opp.

For å få best mulig kontakt mellom NNV og N.U. er forbundet representert i N.U.'s styre v/organisasjonssekretæren.

Etter særskilt vedtak på representantskapsmøtet i Bodø skal vedtektene for N.U. fremlegges for representantskapet i 1972.

MØTER, KONFERANSER, FOREDRAG, BEFARINGER

Forbundets ansatte har i årets løp tilsammen holdt omkring 60 foredrag på møter i forskjellige organisasjoner, skoler m.v. og deltatt i flere konferanser, paneldebatter og befaringer.

Antall telefonhenvendelser og besøk ved kontoret er stadig stigende. Henvendelsene gjelder i stor utstrekning informasjonsmaterieil, f. eks. til skolebruk.

NATURVERNSAKER

1. FRÉDNINGER.

a. Versvik plantefelt, Porsgrunn.

Etter initiativ fra NNV kjøpte Norsk Hydro i 1928 et 10—12 da stort område på eiendommen Versvik i Eidanger. Hensikten med kjøpet var å verne bl.a. et par sjeldne orkidé-arter. Feltet

har etterhvert godd til med uønsket vegetasjon og forbundet fant det mest hensiktsmessig at stell og tilsyn ble overtatt av det offentlige. Da forekomsten fortsatt er verneverdig, fremmet derfor forbundet i juli et forslag overfor Kommunaldepartementet om at feltet fredes i medhold av naturvernlovens § 8 og § 11.

b. Urskogområde på Totenåsen.

I slutten av mai ble forbundet gjort oppmerksom på et meget interessant urskogområde på Totenåsen. En planlagt utvidelse av Steinsjøen skytefelt vil ødelegge mulighetene for opprettelse av et eventuelt skogreservat her.

NNV nedsatte et utvalg til å ta seg av saken — formann i utvalget er lege Sverre Langård. Henvendelser er sendt bl.a. Landbruksdepartementet og Forsvarsdepartementet, fylkesmannen i Oppland og Ø. Toten kommunestyre. Kommunaldepartementets administrasjon for friluftsliv og naturvern og naturverninspektøren anser området for verneverdig. Noen avgjørelse foreligger ikke.

c. Sandebukta i Vestfold.

Med utgangspunkt i Sandebuktas verneverdi skrev forbundet i september til Norges Vassdrags- og elektrisitetsvesen med innvendinger mot Sande kommunes planer om kloakkutslipp. Samtidig ble det henstilt til Norges Vassdrags- og elektrisitetsvesen å ta kontakt med de øvrige berørte sentralmyndigheter med sikte på å få utarbeidet en flerbbruksplan for området.

2. VASSDRAGSREGULERINGER, ANNEN ENERGIUTNYTTELSE

a. Verneplanen for vassdrag.

Som nevnt i årsmeldingen for 1970, ble Sperstadutvalgets rapport fremlagt den 30.12.1970. Rapporten ble bl.a. overlevert Vassdragsvesenets Hovedstyre som la fram sin innstilling til Industridepartementet den 24. juni.

Hovedstyrets forslag er vesentlig dårligere enn

den plan som er trukket opp i Sperstadutvalgets innstilling. Man ønsker bl.a. å trekke ut av Sperstadutvalgets verneplan de mest verdifulle vassdragsområder og konsesjonsbehandle de vassdrag som her berøres, ett for ett. Dette gjelder f. eks. Hardangervidda, Jotunheimen og Saltfjellet. Hovedstyret mener at Femunden bør utbygges.

Forbundets styre, de nedsatte aksjonskomiteer og spesialutvalg, samt sekretariat, har viet denne saken spesiell oppmerksomhet i det forløpne år. Forbundet leverte den 30. september en fyldig uttalelse til Industridepartementet hvor retningslinjene for ressursutnyttelsen i Sperstadrapportens generelle del ble understøttet. Det ble dessuten fremholdt at Sperstadrapporten må legges til grunn for den verneplan Stortinget skal vedta, ikke Hovedstyrets innstilling som NNV anser som et rent partsinnlegg. NNV foreslo dessuten at ytterligere 7 vassdrag blir vernet og understreket Femundmarkas, Hardangerviddas, Jotunheimens, Saltfjellets og Finnmarkviddas sentrale betydning for naturvernet. Også Sperstadutvalgets forslag om at det får fortsette sitt arbeid med sikte på en verneplan nr. 2 fikk forbundets støtte og NNV pekte i den forbindelse på til sammen 23 vassdrag som her bør komme med.

Endelig ble det pekt på at myndighetene snarest må ta i bruk virkemidler som reduserer økningen i energiforbruket i Norge.

Forbundet har gjennom hele året drøftet og nøye vurdert sitt arbeid med verneplanen, og er kommet fram til følgende konklusjon: P.g.a. den noe uventede sterke oppslutning om Sperstadutvalgets verneplan, og NNV's uttalelse om denne, finner NNV det riktig å innta en avventende holdning inntil Industridepartementets framlegg i saken foreligger. Forbundet skal imidlertid bl.a. støtte og koordinere virksomheten til forskjellige aksjonsgrupper rundt om i landet. Ved årets utløp er Kommunaldepartementet og Industridepartementet i ferd med å utarbeide en stortingspropo-

sisjon om verneplanen. Saken er bebudet stortingsbehandlet våren 1972.

- b. «*Aksjon Hardangervidda*», justerte kursen for sin virksomhet da Sperstadutvalgets innstilling forelå ved årsskiftet 1970/71. Fra å være noe som av mange ble oppfattet som en protestaksjon mot kraftutbygging, ble aksjonen lagt om til en ren støtteaksjon for det syn et flertall i Sperstadutvalget ga uttrykk for. Aksjonens nye linje fremgår best av følgende «opprop» som ble formulert i januar 1971:

«Hardangervidda er et naturområde uten side-stykke i Europa. Landskapets variasjonsrikdom, det enestående plante- og dyrelivet og mengden av vann og vassdrag gjør denne høyfjellsletten til et uerstattelig og uvurderlig område både for friluftsliv og naturopplevelse, og for naturvitenskapelig og arkeologisk forskning.

Som alle områder med arktisk karakter er Hardangervidda ytterst sårbar. Særlig alvorlig er manipulering med vannet, som ikke bare etterlater skjemmende spor, men som forstyrrer selve balansen i naturen. En vassdragsregulering er en irreversibel prosess — naturen går tapt for alltid. I forvaltningen av naturressursene har vi plikt til å se fremover: Kommende generasjoner må sikres adgang til naturopplevelse og til urørt natur som forskningsfelt og referanseområder.

Vi er glade for at det samlede Sperstadutvalg understreker Hardangerviddas verdi som naturområde, og henstiller til Regjering og Storting å slutte seg til det prinsipale standpunkt som flertallet i utvalget gir uttrykk for:

«Hardangervidda vernes mot videre utbygging.» Henvendelser om å avgi uttalelser overfor myndighetene i tråd med dette opprop ble sendt til en lang rekke organisasjoner. Likeledes ba man enkeltpersoner om å støtte aksjonen med sin underskrift på oppropet, eller om man ønsket, på en mer «personlig» preget variant av oppropet.

En oversikt vil ha interesse.

Organisasjoner som har avgitt uttalelse:	Medl.tall
Den norske Turistforening	70 000
Kongsberg og Omegn Turistforening	
Norges Jeger- og Fiskerforbund	38 000
Norsk Zoologisk Forening	2 000
Norsk Botanisk Forening	2 000
Norsk Ornitologisk Forening	2 000
Norsk Speidergutt-Forbund	27 000
Norsk Speiderpikeforbund	11 000
Foreningen til Ski-idrettens Fremme	43 000
Landslaget for Reiselivet i Norge (taler på vegne av turist- og reiselivsorganisasjonene)	1 000
Norsk Folke Ferie	
Norges Automobilforbund	230 000
Foreningen til Dyrenes Beskyttelse	
Dyrenes Beskytter	
Norges Dyrebeskyttelsesforbund	
Noregs Ungdomslag	30 000
Kunstneres Hus	
Bildende Kunstneres Styre	
Landsforeningen Norske Malere	500
Kunstnerforbundet	
Unge Kunstneres Samfund	
Senterungdommens Landsforbund	8 000
Kristelig Folkepartis Ungdom	7 000
Unge Høyres Landsforbund	70 000
Norges Unge Venstre	8 000
Norges Konservative Studentforbund	
Totalt ca.	600 000
Underskriftskampanjer.	underskr.
Kronerulling — 9 helsides avisannonser (oppropet)	14 900
Spredte, lokale underskriftskampanjer (oppropet)	8 908
Underskriftskampanje Hallingdal (egen tekst)	767
Underskriftskampanje Numedal/Ø. Buskerud (egen tekst)	6 037
Underskriftskampanje Vinje i Telemark (Møsstrand) (egen tekst)	174

Vitenskapelig personale v/Oslo Universitet (egen tekst)	378
Vitenskapelig personale v/Museene på Tøyen (egen tekst)	94
Leger v/Rikshospitalet (egen tekst)	242
Totalt ca.	31 500

For å oppnå disse resultater har det vært produsert forskjellig materiell og vært arrangert en rekke møter, både i Oslo og i distriktene. Det har hele tiden vært nær kontakt med presse, radio og T.V. Aksjonen har hatt gleden av et godt samarbeid med et stort antall personer.

«Aksjon Hardangervidda» er ikke avblåst. Først når Industridepartementets innstilling om verneplanen for vassdrag foreligger på nyåret, vil standpunkt om aksjonens opphør eller forlengelse blir tatt.

c. Femunden.

Femundutvalget har i 1971 arbeidet videre for å sikre Femunden og Trysil-elva, først og fremst mot kraftutbygging, men også mot andre skadelige inngrep og bruksformer. Sperstadutvalgets forslag om varig vern mot kraftutbygging av Femundvassdraget er blitt sterkt støttet og bør føre til en tilsvarende prioritering når verneplanen for vassdrag blir klar i 1972. Femundutvalgets øvrige arbeid har som forutsetning at reguleringsplanene blir skrinlagt, og at det tas sikte på en framsynt disponering av vannressursene i Femundvassdragets nedbørsfelt, slik at de naturgitte verdier og muligheter blir bevart og utnyttet utfra prinsippene for naturvern. I denne sammenheng er det naturlig å peke på arbeidet med å sikre Tufsingas delta som naturreservat. Sommeren 1971 ble det foretatt inngående studier med dette for øye.

d. Aurlandsdalen, partsrettigheter.

NNV reiste krav om å få delta i skjønnen i Aurlandsdalen som representant for almenheten. Hensikten var å få anledning til å nedlegge påstand

for skjønnsretten om eventuelle tiltak som utbyg-
geren burde bli pålagt for å verne naturen mest
mulig under utbyggingsarbeidet.

Oslo Lysverker motsatte seg vårt krav. Tvisten
ble behandlet i herredsretten, som 29. mai 1970
avviste vårt krav om partsrettigheter.

NNV anket til lagmannsretten, som behandlet
saken 11. februar 1971. Lagmannsretten kom til
samme resultat som herredsretten, men med et
vesentlig forskjellig syn på såvel det prosessuelle
som det materiell-rettslige grunnlag for resultatet.
Retten fant også at saken gjaldt et spørsmål av
prinsipiell og almen interesse som ikke har fore-
ligget for domstolene tidligere. Saksomkostninger
ble derfor ikke idømt.

Saken ble den 23. april anket til Høyesterett og
bevisopptak ble avholdt 28. oktober. Høyesterett
vil antakelig behandle saken i april/mai 1972.

e. *Områdene syd for Hardangervidda.*

Ytterligere store naturinngrep er under planleg-
ging i områdene sør for Hardangervidda: Vass-
dragsreguleringer i Røldal/Suldal, Ulla/Førre og
Bykleheiene, veibygging og anlegg av kraftlinjer.

På grunnlag av bl. a. disse planer besluttet lands-
styret i mars å opprette et eget utvalg med man-
dat å overvåke den pågående tekniske utnyttelse
av heiområdene sør for Hardangervidda.

Reidar Fritzvold ble oppnevnt som formann i
utvalget.

Ved brev til Kommunaldepartementet i april ba
NNV om at anlegg av den planlagte kraftlinje
mellom Kvanndal og Songa ble utsatt for på et
senere tidspunkt å bli innarbeidet i en samlet og
fullstendig disponeringsplan.

I forbindelse med planene om regulering av Øvre
Otra og vassdragene innenfor Ulla/Førre-området,
skrev NNV i oktober til Kommunaldepartementet
og ba om at planene måtte utsettes og istedet
inkorporeres i vurderingsmaterialet til landsdels-
komiteen for Agder og Rogaland. Etter hva vi
har fått opplyst, akter komiteen å foreta en

gjennomgripende og helhetlig planlegging av hei-
områdene sør for vidda, et arbeid NNV støtter
fullt ut.

Vi gjør oppmerksom på at NNV allerede på det
nåværende tidspunkt går inn for vern Funning-
landheiene, mot enhver regulering av Suldalsvann,
mot ytterligere reduksjon av vannføringen i Otra
mellom Hartevann og Bossvann og mot det plan-
lagte kjempemagasin i Urarvantraktene.

f. *Interessekonflikter på Svalbard.*

I forbindelse med planene om oljeboring på
Svalbard, rettet forbundet i mars en henstilling
til Justis-, Industri-, Kommunal- og Landbruks-
departementet om at: 1) Naturvernloven snarest
måtte bli gjort gjeldende for Svalbard, 2) at
forslaget om etablering av naturreservat på Edge-
øya/Barentsøy og planene om oljeboring i de
samme områder måtte behandles under ett, og
at 3) særskilte forskrifter for prøveboring, pro-
duksjon m.v. burde iverksettes før man tillot
naturinngrep.

NNV hevdet at økologiske hensyn måtte bli til-
lagt avgjørende vekt såvel ved utforming av for-
skrifter som ved praktisk virksomhet, på bakgrunn
av de klare internasjonale naturvernforpliktelser
som Norge ifølge Svalbardtraktaten er tillagt.

Regjeringen vedtok så den 28. mai forskrifter
for Svalbard og Jan Mayen som bl. a. innebærer
at planer om virksomhet av forskjellig art i våre
arktiske strøk ikke kan iverksettes før de er god-
kjent av sentralmyndighetene.

Kong Karls Land ble fredet som naturreservat
ved Kgl. res. av 22. april. Naturvernmyndig-
hetene utreder nå spørsmålet om naturverntiltak
for øvrige deler av Svalbard (bl. a. Edgeøya og
Barentsøya).

Forbundets representantskap henvendte seg i juni
til Regjeringen og uttrykte tilfredshet med de
gjennomførte tiltak. Man uttrykte videre ønske
om sterkere biologisk forskningsinnsats, styrking
av sysselmannens oppsyn samt egen naturvern-

konsulentstilling for Svalbard. Det ble understreket at de mest verneverdige deler av Svalbard måtte sikres som reservater/nasjonalparker, idet forbundet mener at bevarings- og vedlikeholdshensynet er det primære i disse områder.

3. VANNFORURENSNING.

a. Utvalg for renere vann i Skagerak, Kattegat og Oslofjorden (SKA.KAT.OS.).

I samarbeid med Østlandske Naturvernforening tok Vestfold Naturvern våren 1971 initiativet til å danne en opinionsskapende skandinavisk pressgruppe bestående av representanter fra en rekke organisasjoner, med sikte på å sanere forurensingene i Skagerak, Kattegat og Oslofjorden. Ved siden av initiativtakene, er følgende norske organisasjoner med i gruppen: Oslofjordens Fiskerlag, Østlandske Fiskeriselskap, Noregs Sildeslagslag, Norges Dykkerforbund, Aust- og Vest-Agder Naturvern.

Den organisasjonsmessige oppbygging er tenkt lagt opp på følgende måte: Hvert land etablerer sin grunnseksjon. Hver seksjon velger et styre, og fra hvert landsstyre velges representanter til et skandinavisk styre.

b. Dumping i havet av avfallsprodukter fra tysk industri.

I slutten av mars kunne avisene fortelle at tyske redere hadde dumpet store mengder giftstoffer i havet og at en ny last ville gå fra vest-tysk havn i april.

Foranlediget av disse meldinger sendte NNV et brev til forbundskansler Brandt med anmodning om at avfallsstoffene måtte lagres under strengeste kontroll. Den sterke opinion i mange land har bidratt sterkt til at giftavfall heretter behandles langt mer forsvarlig.

c. Dansk avfallsdumping i Kattegat.

Danske fabrikker planla i mai å lede betydelige mengder avfallsprodukter, bl.a. hormonprepara-

ter og organisk avfall fra sprit- og gjærproduksjon, ut i Kattegat.

NNV vendte seg i dette tilfelle til statsminister Baunsgaard og fikk til svar at saken ville bli behandlet av en vanddomstol og at omfattende undersøkelser ville bli satt igang før en eventuell tillatelse til utslipp ble gitt.

d. Diverse vannforurensingssaker.

Etter at lov om vern mot vannforurensing (av 26. juni 1970) ble iverksatt, er det gjort gjeldende generell plikt til innsendelse av søknad om utslipp. Søknadsdokumentene blir lagt ut til offentlig ettersyn og melding om dette kunngjøres i Norsk Lysingsblad.

Sekretariatet har i løpet av året gjort det til regel å klippe ut slike meldinger og sende dem til den kretsforening saken berører. Eventuelle reaksjoner sendes vanligvis Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen direkte fra kretsforeningene.

e. Oljeutvinning på den norske del av kontinentalsokkelen.

Våre myndigheter er for tiden i ferd med å utarbeide planer over alternative ilandføringssteder og transportmetoder for Nordsjøoljen. Både borearbeidet, transportsystemene og lagringsmetodene innebærer risiko for oljesøl.

NNV sendte i august et brev til Statens oljeråd hvor vi ba om å bli holdt mest mulig løpende orientert om planene for ilandføring og lagring.

Forbundet har ikke mottatt svar på henvendelsen.

4. LUFTFORURENSING, STØY.

a. Bilen som luftforurensner.

NNV rettet i september en henvendelse til Regjeringen med anmodning om at det snarest ble iverksatt strenge restriktive tiltak for å redusere avgassutslippene fra bilmotoren. Av konkrete forslag brevet inneholder, kan nevnes:

— All bensin som omsettes innenlands skal være blyfri i løpet av 5 år.

- I tettbygd strøk må ikke motoren holdes igang unødig.
- Obligatorisk årlig kontroll og justering av bilmotoren.
- Intensivert by- og trafikkplanlegging med tanke på å hindre høye lokale konsentrasjoner.
- Reduksjon av privatbilismen i byene gjennom en vel utbygget kollektivtransport.

Forbundet har for tiden til vurdering en norsk oppfinnelse som i vesentlig grad synes å redusere skadevirkningene av avgassutslipp fra bilmotoren.

b. *Supersonisk luftfart.*

Det er for tiden igang tre prosjekter for utvikling av passasjerfly med marsjhastighet større enn lydens (det amerikanske Boeing SST 2707, det sovjetiske Tupolev TU 144 og det fransk/britiske Concorde). Indikasjoner og realistiske antakelser tyder på at slik ferdsel representerer en reell fare for det menneskelige miljø.

I brev av 11. januar anmodet NNV Samferdselsdepartementet om å ta initiativ til at det straks blir innført totalforbud mot supersonisk luftfart over norsk land- og sjøterritorium og at spørsmålet tas opp i Nordisk Råd med sikte på at liknende bestemmelser også blir iverksatt i de øvrige nordiske land.

5. JORDFORURENSING

a. *Plantevernmidler.*

Forbundets sekretariat har i løpet av året samlet og bearbeidet materiale om dette emne med tanke på en henvendelse til myndighetene våren 1972.

b. *Sur nedbør.*

NNV ble av Industridepartementet i juli anmodet om en uttalelse i forbindelse med et svensk medlemsforslag til Nordisk Råd om tiltak for reduksjon av svovelutslipp til atmosfæren.

Som kjent fører slike utslipp bl.a. til sterk re-

duksjon av produksjonsevnen i jord og fiskevann, korrosjonsskader m.v.

I sin uttalelse støttet NNV det svenske forslag og uttalte videre at forbud mot alt utslipp til atmosfæren av unøytraliserte sure bestanddeler burde overveies. Likeledes anbefalte NNV at det til FN-konferansen i 1972 utformes et felles nordisk standpunkt i saken.

c. *Nordisk miljøvernkonvensjon.*

NNV har gitt full støtte til et svensk medlemsforslag til Nordisk Råd om fellesnordisk miljøvernkonvensjon. Formålet med denne er at man i det nasjonale lovverk likestiller nabolandenes miljøverninteresser med landets egne.

6. MOTORISERT FERDSEL

Sammen med Norges Skogeierforbund, Norsk Almenningsforbund, Norsk Bonde- og småbrukarlag og Skogeierforeningen av 1950 rettet NNV i mars en henvendelse til Kommunaldepartementet om at det blir nedsatt et utvalg som får i oppdrag snarest å utarbeide forslag til lovregler for motorisert ferdsel i naturen. Svar er ikke mottatt.

7. PLAN, BEBYGGELSE

a. *Midlertidig byggeforbud i høyfjellet.*

I brev til Regjeringen av 18. juni støttet NNV og Norges Jeger- og Fiskerforbund et forslag fra LO om at det straks blir iverksatt midlertidig byggeforbud i høyfjellet.

Det ble spesielt pekt på at det midlertidige lovforbud primært må gi våre myndigheter tid til å utarbeide en permanent lov for disponering av høyfjellstrøkene heri medregnet skog-bjørke-beltet (fjellplanlov), samordne bestemmelser i lovverket og gjøre søg ferdig med generalplanarbeidet.

Søknader om dispensasjon fra forbudet bør avgjøres av et høyere forvaltningsorgan enn kommunen. Under henvisning til vår holdning

i dette brev, har NNV anmodet A/S Andstor om å stille planene om hyttebygging i høyfjellet i bero.

I svarbrevet fra Kommunaldepartementet av 16. juli heter det bl.a. at «departementet arbeider med spørsmålet om forslag til spesielle regulerende bestemmelser for grunnutnyttningen i fjellområdene, eventuelt som egen lov eller innarbeidet i bygningsloven eller annen lov som tar sikte på en totalregulering av all arealutnytting.»

b. *Plan for utnyttelsen av Oslomarka.*

Ved brev til NNV fra Kommunal- og arbeidsdepartementet av 23. oktober anmodet departementet forbundet om en uttalelse i forbindelse med departementets utkast til opplegg for det videre arbeid med en plan for Oslomarka.

Utkastet inneholdt bl.a. forslag om midlertidig lov som gir departementet fullmakt til å kontrollere utnyttelsen av Marka. NNV støttet lovforslaget under forutsetning av at loven får vernet av Marka som hovedregel og at dispensasjon til vegbygging, skoggrøfting, bruk av plantevernmidler og andre inngrep blir sjeldne unntak som bare gis på grunnlag av en totalvurdering etter at spørsmålet har vært forelagt alle berørte interesser. Også forslaget om at det utarbeides en permanent flerbruksplan for utnyttelsen av Marka ble støttet.

I departementets brev ble det også foreslått opprettelse av et rådgivende utvalg som skal fungere i en to-tre-års planleggingsperiode. NNV var foreslått representert i dette utvalg og i svarbrevet ga forbundet med enkelte forbehold uttrykk for at man var interessert i å være med.

c. *Plan for Vikerfjellområdet, Buskerud.*

Ringerike reguleringsvesen har tatt opp arbeidet med en samordnet planlegging av Vikerfjellområdet.

I denne forbindelse sendte NNV i juli et brev til Ringerike kommune, hvor vi innstendig anmodet om at området omkring Vikerfjell ble inkludert

i planene om dannelse av et naturreservat i Vassfartraktene og at området i sterkeste mulig grad blir vernet mot menneskelig påvirkning, så som utstrakt flatehogst, sprøyting og gjødsling av skog, drenering av myrer, biltrafikk og turisme.

Dersom disse vernetiltak blir gjennomført, synes Vikerfjellområdet sammen med Vassfaret fortsatt å kunne egne seg som en fullgod biotop for vår siste, faste bjørnestamme. Området vil dessuten kunne bli et meget verdifullt naturreservat og referanseområde for en rekke økologiske aktiviteter.

d. *NGO's planlagte administrasjonsbygg på Tanbergmoen, Ringerike.*

Etter anmodning fra Kirke- og undervisningsdepartementet avga NNV den 24. februar en uttalelse i denne sak.

NNV pekte på at bygget var tenkt reist på en sentral kolle i bygda — et område med verdifulle fornminner i et landskap preget av rolige harmoniske linjer. Bygget ville forstyrre miljøet omkring fornminnene, legge beslag på dyrkbar jord og virke som et fremmedelement i kulturlandskapet.

NNV ble senere underrettet om at Kirke- og undervisningsdepartementet i et brev til Kommunaldepartementet, under henvisning til uttalelsene fra NNV og Universitetets Oldsaksamling ba om at «Det søkes frem til en annen plassering av Norges Geografiske Oppmålings nybygg».

8. *ANDRE TEKNISKE INNGREP*

a. *Kraftlinje i Sjødalen.*

Hovedstyret i Norges Vassdrags- og elektrisitetsvesen ga den 14. oktober A/S Eidefoss konsesjon til «å bygge og drive en ca. 37,5 km lang kraftledning for 22 KV nominellspenning fra Randsverk til Gjendesheim med avgreining til Bessheim i Vågå kommune».

NNV påanket avgjørelsen til Industridepartementet idet vi hevdet at endelig avgjørelse i saken

først burde bli tatt etter at Stortinget hadde behandlet verneplanen for vassdrag. Kraftlinjen ville dessuten få innflytelse på plassering av en eventuell hyttebebyggelse i Sjødalen.

Forbundet ble av Justisdepartementet innrømmet klagerett. (Industridepartementet har senere vurdert, og avvist klagen).

9. DYRELIV, JAKT, FANGST OG FISKE

Forbundet har fortsatt sitt arbeid for bedre vern av truede dyrearter. I en henvendelse til Direktoratet for jakt, viltstell og ferskvannsfiske, krevet forbundet på ny totalfredning av alle rovfugler, og understreket nødvendigheten av at fredningen også måtte omfatte hønehauk.

Ettersom både Jaktloven og Naturvernloven åpner adgang til fredning av pattedyr og fugler, har forbundet sett nødvendigheten av en koordinering av arbeidet på dette felt. Forbundet inviterte derfor representanter for Jaktadministrasjonen (Landbruksdepartementet) og Administrasjonen for friluftsliv og naturvern (Kommunaldepartementet) til et møte der samarbeid om rovdysaken ble drøftet.

I en henvendelse til de to departementet i desember tok forbundet på ny opp de fire store rovdyrener skjebne. Her ble det bl.a. foreslått fredning av ulv og bjørn i hele landet, fredning av jerv i Sør-Norge, og yngletidsfredning av jerv og gaupe i hele landet. Samtidig foreslo forbundet opphevelse av skuddpremiesystemet og innføring av en enklere ordning når det gjelder erstatning for skader på husdyr forårsaket av de store rovdyrener.

De store rovdyrener var også tema på de nordiske naturvernorganisasjonenes møte i Stockholm i november, der det ble vedtatt en henstilling til regjeringene om å ta skritt til å sikre disse artenes fremtid Norden.

Viktige resultater ble oppnådd på dette felt i 1971. Alle rovfugler og ugler ble fredet, og det ble fra 28. mai innført fredning for ett år av ulv i hele riket

og av bjørn i fylkene Oppland og Buskerud. Tidlig på året ble Landbruksdepartementets forskifter for bruk av fosforglyserin til kråkefangst opphevet, og alle tillatelser til fangst av rovvilt med gift ble tilbakekalt.

10. LOVGIVNING/ADMINISTRATIVE VEDTAK

a. Fjellov.

Med enkelte, mindre reservasjoner gir forbundet i en uttalelse av 19. mars utkastet til ny fjellov sin støtte. Man har særlig påpekt verdien av at den utredende komité lar naturvernenssynet prege de foreslåtte regler om disponering av de naturressurser som faller innenfor lovens område.

b. Strandplanlov.

I en uttalelse av 25. januar

- støtter NNV forslaget om ny strandplanlov
- understreker vi betydningen av at naturvern kommer inn som et overordnet planprinsipp og
- presiserer vi behovet for naturfaglig sakkunnskap i planleggingen.

Forbundets eneste innvending mot innstillingen er at myndigheten for godkjenning av strandplaner ikke må tilligge fylkesmannen, men vedkommende departement.

Lovforslaget ble vedtatt av Odelstinget 4. desember uten at vår innvending ble tatt til følge.

c. Lov om vern mot forøpling av naturen.

Sosialdepartementet har sendt ut til uttalelse et forslag om egen forøplingslov. Dersom forslaget vedtas, vil loven av 19. juni 1970 om adgang til å forby bruk av visse typer engangsemballasje, bli opphevet.

Motivene bak forslaget har sitt utspring i rene naturvernbetraktninger og lovforslaget vil, dersom det vedtas, få et forholdsvis bredt virkeområde.

Forbundet sa seg i en uttalelse i mars tilfreds med utkastet men understreket at lovens intensjoner i praksis ville stå og falle med et effektivt oppsyn.

- d. *Ny reinbeitekonvensjon mellom Sverige og Norge.* Etter anmodning til Utenriksdepartementet fikk NNV oversendt utkast til ny reinbeitekonvensjon mellom de to land. Svenska Naturskyddsföreningen ble av Naturvårdsverket anmodet om å uttale seg og i vårt brev til Landbruksdepartementet av 22. desember beklager forbundet at en sak av denne karakter ikke får samme behandling i de to land.

NNV sa seg stort sett enig i utkastet til ny konvensjon, men ga uttrykk for at man måtte være forsiktig med hogst i skogbandet mot høyfjellet. NNV nærte også bekymring for de estetiske virkninger av det store omfang av sperregjerder, spesielt de som berører nasjonalparkene og innvirkningen på f. eks. elgtrekk. Planer om slike gjerder burde forelegges fylkets naturvernkonsulent. NNV protesterte mot planene om anlegg av gjerde innen Dividal nasjonalpark.

Endelig ga NNV uttrykk for at konvensjonen ikke bør ha så lang gyldighetstid som 30 år, og foreslår 15 år isteden.

Et effektivt kontrollapparat til å overvåke bestemmelsene, må etableres.

- e. *Grunnprinsippet i jaktlovgivningen.*

I henhold til vedtak på representantskapsmøtet i juni ble det sendt anmodning til Regjeringen om straks å ta standpunkt til Nordisk Råds rekommandasjon av 19. februar 1963, slik at jaktlovrevisjonskomitéen, med utgangspunkt i et utvedt prinsippvedtak, umiddelbart kan fullføre sitt viktige arbeid med en ny, eventuelt revidert jaktlov. Det forutsettes at den nye/reviderte lov vil gi truede dyrearter et effektivt vern.

Den nevnte rekommandasjon går som kjent ut på «at der i jakt- og fredningslovgivningen legges det princip til grund, at pattedyr og fugle er totalfrædede, for så vidt der ikke uttrykkelig i

- f. *Naturvernet og departementsordningen.*

I en uttalelse fra NNV til Regjeringen av 2. april, lovgivningen er gjort undtagelser herfra.»

heter det bl. a. «Med utgangspunkt i stortingsdebatten om Regjeringens tiltredelserklæring har Norges Naturvernforbunds styre drøftet naturvernets plass i den offentlige sentraladministrasjon. Vår konklusjon er:

1. Det haster med opprettelsen av et eget departement som primært skal ivareta ikke-kommersielle interesser i utnyttelsen av landets arealer og ressurser.

I dette departement må naturvernet — slik det er definert i naturvernlovens § 1 — få en sentral stilling.

2. Departementets navn bør være: «Det Kgl. departement for naturvern».

Forbundet finner det innlysende at etablering av et departement i tråd med våre synspunkter ikke løser den endelige avveiningsprosess som er nødvendig ved den konkrete saksbehandling.

Denne interesseavveining og da spesielt i større kontroversielle saker vedrørende ressursdisponering, bør ikke skje på et nivå lavere enn regjeringsplan, — det bør derimot overveies etablering av et *overdepartementalt* organ direkte underlagt Statsministeren.»

- g. *Naturvernlovens § 2.*

Følgende henstilling ble den 5. juni sendt Regjeringen: «I lov av 19. juni 1970 om naturvern heter det i § 25, første punktum: «Denne lov trer i kraft 1. juli 1970, dog slik at § 2 trer i kraft først fra den tid Kongen bestemmer.»

Etter Norges Naturvernforbunds oppfatning er det lovens § 2 som i relasjon til bestemmelsene i § 1 gjør loven til noe langt mer enn en fredningslov. Den er nøkkelparagrafen som skal sikre en fornuftig forvaltning av våre naturressurser.

Norges Naturvernforbunds representantskap samlet til møte i Bodø vil derfor henstille til Regjeringen at lovbestemmelsen straks blir satt ut i livet og at dens intensjoner blir håndhevet».

- h. *Norske naturressurser og EEC.*

I de pågående forhandlinger om Norges forhold

til EEC, synes spørsmålene som reiser seg i forbindelse med et effektivt, natur- og miljøvern og langsiktig disponering av landets natur og naturressurser ikke å være tilstrekkelig belyst.

Norges Naturvernforbund fant problemene på dette felt så fundamentale at de burde gjøres til gjenstand for egen utredning.

I brev av 25. mars henstilte derfor NNV til Regjeringen å iverksette en slik utredning med sikte på klarlegge de konsekvenser en eventuell EEC-tilknytning ville få for en langsiktig og økologisk fundert disponering av norske naturressurser.

Vår henvendelse ble av Regjeringen oversendt Utenriksdepartementet som i november opplyste at saken var forelagt Kommunaldepartementet. Det het videre i Utenriksdepartementets svarbrev at det var nedsatt en arbeidsgruppe bestående av representanter for Kommunal- og arbeidsdepartementet, Handelsdepartementet, Norges Industriforbund og Utenriksdepartementet som «skal gjennomgå EF's foreliggende planer på miljøvernområdet, med spesiell vekt på tiltak mot forurensninger, og søke å vurdere Norges plass innenfor et EF-samarbeid på dette felt».

Departementet lovet å komme tilbake til saken når ytterligere materiale foreligger.

11. ANDRE NATURVERNSAKER

a. Forskole for sivilarbeidere — undervisning i naturvern.

NNV ble sommeren 1971 av Justisdepartementet anmodet om å lage en skisse til undervisningsopplegg i naturvern innenfor rammen av en eventuell forskole for sivilarbeidere.

Forbundet har presentert et forholdsvis fyldig og detaljert utkast til undervisningsplan.

b. Telemark distriktshøgskole — studieretning i naturvern.

Forbundet har også kommet med en uttalelse til

en innstilling om naturvernundervisning ved denne skolen. Opplegget virket etter NNV's mening for ambisiøst, i retning av reell høyskoleutdanning, og NNV ga derfor uttrykk for at det snarest bør iverksettes en koordinering på landsplan av undervisningstilbudet og kompetansespørsmålet på dette felt.

c. Planer om naturvernakademi ved Svanvik folkehøgskole, Finnmark.

Denne saken ble drøftet allerede på representantskapsmøtet i 1970 hvor tanken om opprettelse av et slikt akademi fikk tilslutning.

Finnmark Naturvern var initiativtaker i denne saken. Planene hadde vært uformelt drøftet med representanter for våre myndigheter og hadde også vært forelagt en rekke institusjoner til uttalelse. Reaksjonen hadde overalt vært meget positiv.

Foreningen er for tiden i ferd med å utarbeide skisser til undervisningsplan, administrasjonsordning, kostnadsoverslag, forslag til selve bygget m. v.

Forbundet antar at saken vil bli forelagt myndighetene til realitetsbehandling våren 1972.

INFORMASJONSVIRKSOMHET TIDSSKRIFTET

«Norsk Natur» utkom med fire nummer. Opplaget pr. nr. var 27 000 eks., samlet opplag 108 000. Distribusjon til medlemmer, abonnenter og offentlige organer har gjennomsnittlig ligget på ca. 23 000 eks. Restopplaget har vært brukt i verveøyemed. Årgangens samlede sidetall var 140.

I forbindelse med overgang til offset-trykk er produksjonen rasjonalisert ved at hele årgangens omslag trykkes under ett ved årets begynnelse. Dette betyr en besparelse på ca. 9 000 kr.

ANDRE PUBLIKASJONER

Ved årets utgang var følgende tre, større publikasjoner levert til trykking:

«*Hvem stiller med hva innen naturvernet*». En håndbok med oversikt over alle organisasjoner, offentlige institusjoner m.v. som i sin virksomhet tangerer naturvernspørsmål. Boken får et omfang på ca. 250 sider i format A4. Stipendiat Alf Inge Jansen ved Universitetet i Bergen har forestått det omfattende arbeidet med innsamling og bearbeiding av materialet.

«*Litteratur om natur*». En omfattende, annotert bibliografi over den viktigste tilgjengelige litteratur på naturvernområdet. Boken blir på ca. 100 sider i format A5. Forfatter er mag. art. Bredo Berntsen (Universitetsbiblioteket).

«*Svovelregnet*». En innføring i problemene (årsak og virkning) omkring den sure nedbøren. Publikasjonen blir på ca. 60 sider. Forfatter er cand. real, Oddvar Skre, Botanisk Institutt ved Norges Landbrukshøgskole.

Forbundets arbeidsprogram, vedtatt på representantskapsmøtet 1971, er trykt i et opplag på 10 000 eks. Trykksaken er delt ut i forbindelse med møter, til enkeltpersoner som har vært interessert i medlemskap m.v. Bare et lite restopplag er tilbake ved årets utgang. For samme formål er forbundets vedtekter trykt i nytt opplag.

Årsmeldingen for 1970 ble trykt i et opplag på 1000 eks. Etterspørselen har vært minimal.

I forbindelse med verveaksjoner ble trykt et dobbelt prospektkort i farger, opplag 275 000 eks. (Se under verving.) Kortet, som etter avriving av innmeldesestalongen, var ment brukt som vanlig prospektkort, var påtrykt forbundets navn og adresse.

I forbindelse med «Aksjon Hardangervidda»s tikkone-rulling er det utarbeidet helsides avisannonser (i alt 9) og trykksaker (kort med opprop, innbetalingskort).

Naturvernplansen som i 1970 ble utgitt i samarbeid med forsikringsselskapet Samtrygd, er trykt i nytt opplag, laminert og i større format, og distribuert til ca. 5000 skoler. Til landets turistforeninger er det levert

150 innrammede eksemplarer til opphenging på turisthyttene.

PRESSE – RADIO – FJERNSYN

Direkte fra forbundet til landets aviser og NRK er det sendt ut 18 pressemeldinger. Meldingene har stort sett fått god mottakelse i avisene, og flere av dem er kommet med i nyhetssendingene i radio og fjernsyn. I forbindelse med representantskapsmøtet ble det dessuten sendt ut 4 pressemeldinger via NTB's mann i Bodø.

Etter at offentlighetsprinsippet i forvaltningen ble satt ut i livet, har NTB's mann i departementet ved flere anledninger snappet opp våre henvendelser til myndighetene, noe som har resultert i flere NTB-meldinger om forbundets virksomhet.

I forbindelse med starten på tikkone-rulling for «Aksjon Hardangervidda» ble det arrangert et større møte der pressen var tilstede.

Som vanlig har den alminnelige kontakten med massemedia gjennomgående vært god. Enkelte aviser har vist en noe negativ og til dels kritisk holdning overfor naturvern generelt og også overfor forbundet. På den annen side har en rekke aviser som har spesielt naturverninteresserte medarbeidere vist stor velvilje og aktiv interesse. Forbundet har ved flere anledninger deltatt i radio- og fjernsynsprogrammer.

DIVERSE

Ved flere anledninger har forbundet levert artikler, bilder eller bistått med opplysninger til publikasjoner utgitt av andre (f. eks. leksika, timeplaner, brosjyrer, kart). Forbundet har bistått med oversettelse og tilrettelegging for våre forhold av en norsk utgave av et større undervisningsspill til skolebruk. Spillet tar sikte på å gi elevene et innblikk i problemer i forbindelse med arealplanlegging og naturutnyttelse.

NORGES NATURVERNFORBUND PR. 31.12 1971

Oversikt over kretsforeningene (i parentes er anført det antall representanter som medlemstallet gir rett til på representantskapsmøtet).

Østlandske Naturvernforening (3)

Formann: Harald S. Høydahl.

Postboks 8268, Hammersborg, Oslo 1.

Kongsberg Naturvern (1)

Formann: Siv.ing. Tore Castberg.

Postboks 30, 3601 Kongsberg.

Hedmark Naturvern (2)

Formann: Byveterinær Erik Holager,

Vangsveien 121, 2300 Hamar.

Oppland Naturvern (2)

Formann: Regionalplanlegger Magnar Roseth,

Strandgt. 17, 2800 Gjøvik.

Vestfold Naturvern (2)

Formann: Adjunkt Bjørn Thuv,

Postboks 73, 3101 Tønsberg.

Aust-Agder Naturvern (1)

Formann: Journalist Kjell Bøe,

«Agderposten», 4800 Arendal.

Vest-Agder Naturvern (1)

Formann: Planteskoleeier Arne Kr. Bragdø,

Kristiansand Park- og Friluftsvesen,

Tollbodgt. 40, 4600 Kristiansand.

Rogaland Naturvern (2)

Formann: Fylkesskogsjef Othar Hvoslef,

Rogaland Fylkesskogkontor,

Klubbgt. 1, 4000 Stavanger.

Haugaland Naturvern (1)

Formann: Bedriftsøkonom Lorentz B. Nilssen,

Postboks 435, 5500 Haugesund.

Vestlandske Naturvernforening (3)

Formann: Universitetslektor Cornelius M. Schilbred,

Postboks 1201, 5000 Bergen.

Møre og Romsdal Naturvern (2)

Formann: Adjunkt Kåre Kopreitan,

Sande skole, 6600 Sunndalsøra.

Sør-Trøndelag Naturvern (3)

Formann: Cand. real. Eldar Gaare,

Museet, Erl. Skakkesgt. 47 B, 7000 Trondheim.

Nord-Trøndelag Naturvern (2)

Formann: Lektor Odd Schei,

Bamberg, 7600 Levanger.

Nordland Naturvernforening (2)

Formann: Fylkesagronom Iver Hersoug,

Fylkeshuset, 8000 Bodø.

Troms Naturvern (2)

Formann: Hotelleier Torbjørn Kvammen,

Rundhaug Hotell, 9230 Bakkehaug.

Finnmark Naturvern og Sør-Varanger Naturvern (2)

Formann: Avdelingssjef Roy Carlsen,

Pasvikveien 39, 9900 Kirkenes.

Natur og Ungdom (1)

Formann: Gymnasiast Tore Killingland,

Minister Ditleffsvei 17, Oslo 8.

LANDSSTYRETS SAMMENSETNING:

(Tallene i parentes angir det år vedkommende er på valg.)

Overingeniør Odd Lohne, Asker, formann (1972)

Fylkesidrettskons. Alv Kveberg, Gjøvik, viseform. (1972)

Pers. varamann professor Anders Hagen, Bergen (1972)

Cand. real. Magnar Norderhaug, Oslo (1972)

Pers. varamann cand. real. Eldar Gaare, Tr.heim (1972)

Cand. real. Øystein Dalland, Alta (1974)

Pers. varamann mag. art. Bredo Berntsen, Oslo (1974)

Fylkeshagearkitekt Oddlaug Brunvoll, Bodø (1974)

Pers. varamann stud. jur. Erik Schilbred, Oslo (1974)

Kirkeverge Anders Kvam, Bergen (1973)

Pers. varamann oberst O. M. Jørgensen, Sandnes (1973)

Lege Hans J. Engan, Oslo (1973)

Pers. varamann maleren Reidar Fritzvold, Oslo (1974)

Styreutvalget: Lohne, Kveberg, Norderhaug.

VALGKOMITE:

Stud. jur. Ragnar Vik, Oslo.

Kontorsjef Einar M. Møller, Trondheim.

Regnskapssjef Aksel Foyen, Bergen.

Revisor: Statsautorisert revisor Henning Ziesler, Oslo.

SEKRETARIATET (pr. 31.12 1971):

Generalsekretær Magne Midttun
Kontorsjef Roar Sæther
Konsulent Thor Midteng
Redaktør Ragnar Frislid (engasjement)
Organisasjonssekretær Per Valset (begynt 1.3. 1971)
Kontordame Liv Mile (begynt 1.3. 1971)
Kontordame Marit Skedsmo
Kontordame Edith Sagen (begynt 1.5. 1971)
Sluttet i løpet av 1971:
Kontordame Eli Petersen (30.4. 1971)
Kontordame Lis Jørgensen (31.5. 1971)

KONSULTATIVT FAGUTVALG:

(Oppnevnt for 3 år i 1971 – funksjonstiden følger kalenderåret.)

Førstekonservator Edvard K. Barth
Cand. oecon. Chr. Børs Lind
Overarkitekt Elin Conradi
Professor Eilif Dahl
Førstekonservator Johannes A. Dons
Disponent Nils E. Ekjord
Professor Carl August Fleischer
Sivilingeniør Ingvald Godal
Konsulent Jon Godal
Konsulent Olav Hjeljord
Amanuensis Gunnar Holt
Universitetsstipendiat Alf Inge Jansen
Kaptein W. Wexahl Johansen
Sivilingeniør Ole Jacob Kobbe
Professor Leiv Kreyberg
Forskningsstipendiat Thor Larsen
Lektor Svein Lie
Førsteamanuensis Walter Lindberg
Bonde Petter Lindstad
Kontorsjef Arne Løchen
Banksjef Johan Melander
Informasjonssjef Finn Mihle
Cand. real. Magnar Norderhaug

Havforsker Karsten Palmork
Faktor Øivind Pedersen
Hotellkoordinator Ulf Prytz
Førstekonservator Arne Skjølsvold
Avdelingssjef Terje Simensen
Friluft- og naturvernkonsulent Ola Skauge
Forsker Odd Skogvold
Sivilingeniør Svein Solhjell
Avdelingssjef Olav M. Skulberg
Advokat Reidar Soot
Lektor Knut Stokke
Professor Ragnhild Sundby
Advokat Ole Chr. Wærenskjold

FASTE KOMITEER:

(Oppnevnt for 3 år i 1971 – funksjonstiden følger kalenderåret.)

Finanskomiteen:

Disponent Nils E. Ekjord
Bonde Petter Lindstad
Banksjef Johan Melander
Landsstyrets formann
Kontorsjefen

Program- og vedtektskomiteen:

Stud. jur. Erik Schilbred
Stud. jur. Ragnar Vik
Advokat Ole Chr. Wærenskjold
Organisasjonssekretæren

Redaksjonskomiteen:

Cand. real. Magnar Norderhaug
Stud. jur. Ragnar Vik
Generalsekretæren
Redaktøren

MIDLERTIDIGE UTVALG:

Bykleutvalget:

(Arne Berg, Olav Bø, Ragnar Frislid, Reidar Fritzvold, Jon Løyland, Aagot Noss og NVV's generalsekretær.)

Utvalget har knyttet til seg Aasmund Tveiten og Arne K. Sterten.

Femundutvalget:

(Gunnar Mack, Knut Rom, Olav Skulberg, Thore Svingen, Svein Tornås, Ragnar Vik.)

«Aksjon Hardangervidda»:

(Ivar Andreassen, Eivind Bratlie, Ole Jacob Kobbe, Chr. Børs Lind, Svein Lie, Magne Midttun, Erik Nesse, Øivind Pedersen, Ulf Prytz, Svein Solhjell, Svein Tornås.)

FORBUNDETS REPRESENTASJON I ANDRE ORGANISASJONER M.V.

Nordiska Oljeskyddsunionen:

Kontorsjef Roar Sæther.

Det Kgl. Selskap for Norges Vel:

(Utvalg for natur- og miljøsaker)

Skogkonsulent Bjørn Bjørnsrud.

Det norske Skogselskaps representantskap:

Konsulent Thor Midteng.

Norske 4-H Studieforbund:

Kontorsjef Roar Sæther.

Norges Standardiseringsforbund:

(Komiteen for standardisering av friluftsskilter)

Oberstløytnant Nils Borchgrevink.

(Varamann, maleren Reidar Fritzvold).

Oljevernrådet:

Generalsekretær Magne Midttun.

NORGES NATURVERNFORBUND
ARSREGNSKAP 1971
VINNINGS- OG TAPSKONTO 1/1-31/12 1971

Utgifter:

Lønninger, ansatte	354 603,60	
Lønninger, ekstrahjelp	4 160,—	
Sosiale utgifter	52 531,87	
		411 295,47
Konsulenthonorarer	4 000,—	
Husleie, rengj., varme, lys, forsikr.	31 356,80	
Kontorutstyr	8 722,65	
Kontorrekvisita	15 972,87	
Porto	15 905,—	
Telefon og telegrammer	12 380,79	
		52 981,31
Kontingenter	662,08	
PR, opplysningsvirks., verving ..	91 605,93	
Tidsskriftet «Norsk Natur»	104 582,21	
		196 188,14
Aksjon Hardangervidda	16 571,87	
Medlemskartotek, ajourhold og kont.inkasso	30 570,88	
Reiser, befar./møter, konf.	17 093,11	
Repr.tantsk.- og landsstyremøter	19 322,85	
		36 415,96
Avsatt Livsvarige medlemmers fond	3 250,—	
Diverse andre utgifter	1 716,02	
		785 008,53

Inntekter:

Kontingenter:		
tidligere års	750,—	
personlige	313 013,30	
familiemedlemmer	2 460,—	
gavemedlemmer	420,—	
kollektive	52 450,—	
livsvarige	3 250,—	
		372 343,30
Avgis til kretsforeningene	89 433,30	
		282 910,—
Bidrag:		
Staten	230 000,—	
Viltfondet (til Norsk Natur) ..	25 000,—	
Kommuner	40 800,—	
Konsul Viriks legat	50 000,—	
Andre bidrag	17 000,—	
		362 800,—
Ann.inntekter «Norsk Natur» ..	8 850,—	
Abonnenter	6 195,—	
		15 045,—
Gevinst, renter og utbytte av fonds	25 759,37	
Naturvernlotteriet 1971		
(211 lodd à kr. 500,—)	105,500,—	
÷ utgifter	24 901,20	
		80 598,80
Diverse andre inntekter	7 436,56	
Underskudd 1971	10 458,80	
		785 008,53

STATUS PR. 31/12 1971

Aktiva:

Kasse	460,17
Postgiro 94 60	14 031,19
Postgiro 15 03 10	3 970,72
Christiania Bank og Kreditkasse	48 277,32
	66 739,40
Diverse debitorer	10 001,20
Beholdning, medlemsnåler	1 500,—
Beholdning, merkater	2 000,—
	3 500,—
Fondsmidler:	
Til forvaltning	29 650,—
Bankinnskudd	22 150,—
Lånekontrakt	10 000,—
Obligasjoner	3 000,—
Aksjer	12 225,—
	77 025,—
Underbalanse pr. 1/1 1971	133 308,47
Underskudd 1971	10 458,80
	143 767,27

301 032,87

Passiva:

Diverse kreditorer	
(inkl. kont.andeler)	121 960,35
Forsk.betalte kontingenter	3 280,—
	125 240,35
Jubileumsgave fra Norske Liv ..	100 000,—
Disp. til miljøv. 1969 ..	2 054,55
» — 1970 ..	17 252,40
» — 1971 ..	24 296,35
	43 603,30
Bidrag fra landbr. næringsorg. ...	31 090,—
Disp. landsk.v. 1970 ..	21 090,—
» — 1971 ..	10 000,—
	31 090,—
	0,—
Bidrag fra Oslo Handelskammer (til utstill.)	10 000,—
Kronerulling Hardangervidda ...	149 109,33
Disp. 1971 til annonsering. adm.	116 738,51
	32 370,82
Fonds:	
Albert Grøvs Fond	27 875,—
Maren Stamse Knutsens gave	10 000,—
Livsvarige medlemmers fond ..	35 900,—
Avsatt for nye medl. 1971 ..	3 250,—
	39 150,—
	301 032,87

Oslo, 31. desember 1971
18. februar 1972

NORGES NATURVERNFORBUND

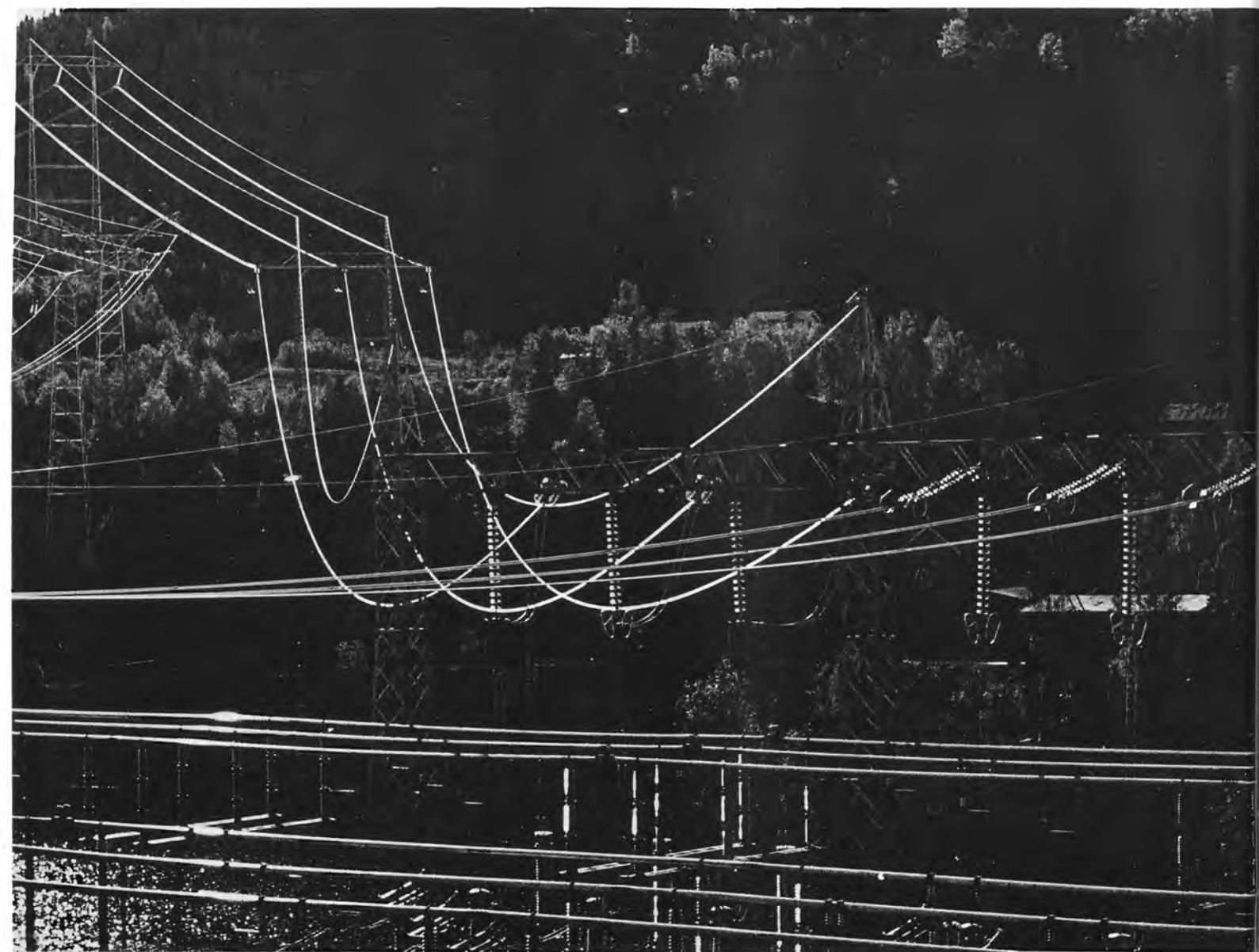
Odd Lohne
formann

Bredo Berntsen, Oddlaug Brunvoll,
Øystein Dalland, Hans J. Engan,
O. M. Jørgensen, Magnar Norderhaug
styremedlemmer

Roar Sæther
kontorsjef

Revidert.
Beretning avgitt 15. februar 1972
Henning Ziesler
statsautorisert revisor

Magne Midttun
generalsekreter

NOEN TANKER OM KRAFTBESPARENDE TILTAK

AV SIV.ING. OTTAR MELBY

Generelt

I dag benytter vi stort sett el. kraft og olje som energikilde ved oppvarming av ventilasjonsluft, prosessvann samt oppvarming av bygg fra -20 til $+20$ C. Det er vesentlig at dette energiforbruket reduseres til det absolutt minimale – noen form for sløsing med våre kraftressurser bør ikke forekomme. Slik forholdene er i dag, har vi inntrykk av at el.kraften er rimelig – dette har naturlig nok medført at luksuspreget forbruk.

Dette synet kunne vi forstå da det ennå var rikelige mengder u-utbygd kraft, men dette forholdet har vi ikke i dag. Utviklingen må dempes kraftig, slik at vi får kraftforbruket ned på det minimale nivået.

Spørsmålet er

– hvor kan vi spare energi?

– hvor mye energi kan vi spare?
– hva koster det å spare denne energien?

Disse spørsmålene må stilles for eksisterende bygg samt for de byggene som reises i fremtiden.

Hvis man mener noe alvorlig med dette å bevare våre siste vassdrag må man også være villig til å prosjektere nyanleggene slik at det ikke installeres én kilowatt mer enn det som er nødvendig, når man har – økonomisk sett lavest mulig K-verdi i bygningskonstruksjonene,

– varmegjenvinnere for brukt luft som blåses ut,

– varmevekslere på varmt vann som kjøres i kloakken,

– vurdert muligheten for bruk av varmepumpe for kjøling sommerstid og oppvarming vinterstid.

Mulighetene for besparelser har vi først

og fremst i industrien, kontor- og forretningsbygg, skole og undervisning, sykehus etc. samt hoteller og restauranter.

Den boligmassen som oppføres i dag er stort sett av god standard med god isolasjon og mulige besparelser her vil være begrenset.

En mer kritisk bruk av energien må nødvendigvis medføre en reduksjon i sovelutslippene og i tillegg en redusert utbyggingstakt for el.kraften. Dette kan bidra til å bevare noen av de u-utbygde naturområdene.

I en del bygg er det i dag installert varmegjenvinnere, men de mulighetene som foreligger for å redusere kraftforbruket er på ingen måte utnyttet.

For å belyse disse problemene skal jeg i dette artikkelen trekke frem en del talleksempler, som kun må betraktes som en orientering om størrelsesorden.

Hvor har vi muligheten til å spare energi?

Luftoppvarming.

Oppvarming av friskluft i ventilasjonsanlegg er meget energikrevende. I takt med velstandsutviklingen øker kravet til friskluftmengder pr. person.

I nybygg opererer man i dag eksempelvis med følgende friskluftveksler (= antall ganger luften i rommet utskiftes pr. time):

Kontorer	2-3 ganger
Skole/undervisning	2-3 ganger
Industri	1-2 ganger (varierende sterkt)
Lager	1/2-1 gang
Sykehus	2-3 ganger (varierer)
Garasjer	1-2 ganger.

Den brukte luften kjøres i mange tilfelle direkte ut over taket med en temperatur på 20-25 °C, mens ny friskluft trekkes inn i aggregatet og varmes med el. kraft eller olje. Her kan man i de fleste tilfellene benytte en varmegjenvinner der energien i den varme avtrekksluften overføres til friskluften. Disse varmegjenvinnerne har en virkningsgrad på 50-80 %.

Som eksempel kan vi nevne at maksimal effektinstallasjon for friskluft til et kontorlandskap for 50 personer kan reduseres fra ca. 52 kW til ca. 10,4 kW, dersom man bruker en varmegjenvinner med ca. 80 % virkningsgrad.

Prosess/kjølevann

Enkelte bedrifter har stort behov for kjølevann i sin produksjon. Dette kjølevannet fjerner varmen fra produksjonsutstyret og vanntemperaturen stiger kanskje

til 30 °C eller mer – det varme vannet kjøres stort sett i kloakken.

Annen industri krever varmtvann i sin prosess, og dette kjøres også i mange tilfelle i avløpet.

I det første tilfellet kan det være mulig å benytte en varmeveksler der energien i det varme kjølevannet overføres til f. eks. forbruksvann som skal oppvarmes – i det andre tilfellet er det naturlig å benytte en varmeveksler dersom avløpsvannet er rent nok.

En varmeveksler for vann kan ha en virkningsgrad på 50-60 %, og man har muligheten til å redusere effektinstallasjonen tilsvarende.

Oppvarming av bygg.

Når våre varmeanlegg dimensjoneres for en utetemperatur på ± 20 °C, må det stilles store krav til isoleringen av bygget. Vi må vel stort sett si at de fleste byggene er godt isolert, men K-verdien (= den varmemengde som passerer gjennom 1 m² av vegg når temperaturdifferansen på de to sidene er 1 °C) varierer sterkt. For forskjellige konstruksjoner kan K-verdien variere mellom 0,3-1,0 K.cal./m² h. °C, og dette betyr at installert effekt for slike flater maksimalt er som forholdet 3 : 10.

Når det gjelder bruken av glass i nybygg, må vi si at den utviklingen vi ser i dag er svært uheldig fra et varmeteknisk synspunkt. Varmetapet gjennom 1 m² glass tilsvarende varmetapet gjennom ca. 10 m², godt isolert vegg (K-verdien er henholdsvis $\sim 2,7$ og 0,3 K.cal./m² h. °C). Det må være riktig å få undersøkt om vi ønsker den utvikling vi har, eller om man bør forsøke å lede denne mot bedre isolerte bygg og eventuelt bruk av trippelglass i vinduene.

Varmepumpe.

Diskusjonen om lønnsomheten ved bruk av varmepumpen har pågått lenge i vårt land. I dag er det ikke uvanlig at det installeres mange hundre kilowatt i kjølemaskiner som kun er i drift sommerstid. Dette betyr normalt store investeringer og dårlig utnyttelse. Anleggene må i fremtiden også kunne benyttes for oppvarming vinterstid idet man bl. a. tar varmeenergien fra uteluften ned til en gitt temperatur samt tilsetter kjølemaskinens motorenergi og bruker summen av disse for oppvarming av bygget. Lønnsomheten ved bruken av varmepumpen må vurderes ut fra naturvern- og forurensningssyn.

Hva kan spares i landsmålestokk ved mer systematisk bruk av varmegjenvinnere, varmevekslere og bedre isolerte bygg?

Bygg oppført i 1969.

Overslagsmessig kan vi si at ca. 1 gangs luftveksel i et bygg krever samme effektinstallasjon som den rene oppvarmingen av bygget til 15-20 °C.

Tar vi for oss arealet for oppførte bygg i 1969 for industri, varehandel, samferdsel, offentlig adm., undervisning, helsestell, hotell og restauranter, samt diverse, utgjør dette ifølge Statistisk årbok ca. 2 200 000 m². Her er boligbygg ikke inkludert. Regner vi overslagsmessig 3 m takhøyde, får vi et byggevolum på 6 600 000 m³, og dette gir eksempelvis følgende maksimalbehov for:

1. Ren oppvarming – $6\,600\,000 \times 10$ K.cal/h :
66 000 000 K.cal/h
75 000 kW.

2. Luftoppvarming 1 gang veksel:
66 000 000 K.cal/h
75 000 kW.

Antar vi her at K-verdien for byggene ligger på ca. 0,6 K.cal/cm².h. °C, kunne installasjonen for oppvarming eksempelvis reduseres til 50 000 kW, dersom K-verdien senkes til 0,4 K.cal/m².h. °C.

Tilsvarende kunne installasjonen for luftoppvarming reduseres til 15 000 kW, dersom man konsekvent benyttet varmegjenvinnere med en virkningsgrad på 80%.

Vi oppnår således en samlet reduksjon i årlig installasjon på 85 000 kW.

Regner vi her med at effekten er fordelt på el. kraft og olje i forholdet 50/50, har vi en reduksjon i årlig oljeforbruk på ca. 9000 tonn. Når vi antar bruk av olje nr. 2 med maks. svovelinhold 0,8%, kan svovelutslippet til atmosfæren reduseres med ca. 70 tonn/år. De forholdene som her er referert gjelder altså kun nybygg oppført i 1969 – i tillegg kommer alle de øvrige byggene med de mulighetene som der foreligger til effektreduksjon.

Bygg oppført i perioden 1946 til og med 1970.

Tar vi 1958 som middelår for perioden med en byggeflate på 1 277 000 m² for industri/bergverk, varehandel, bank og forsikring, undervisning, helsestell og annen virksomhet, får vi en samlet byggeflate på 1 277 000 m² x 25 = 32 000 000 m². Dette representerer en vesentlig del av de byggene som er i bruk i dag. Regner vi en takhøyde på 3 m, får vi et byggevolum på 96 000 000 m³, og dette gir følgende maksimalbehov for:

1. Ren oppvarming = 96 000 000 x 10 K.cal/h:
960 000 000 K.cal/h
1 100 000 kW

2. Luftoppvarming, 1 gang veksel:
1 100 000 kW

En redusert K-verdi fra 0,6–0,4 K.cal/m².h. °C vil eksempelvis redusere installasjonen fra 1 100 000 – 750 000 kW eller en reduksjon på 350 000 kW.

Tilsvarende kunne installasjonen for luftoppvarming reduseres fra 1 100 000 kW til 450 000 kW eller en reduksjon på 650 000 kW ved konsekvent bruk av varmegjenvinnere med 60% virkningsgrad. Vi kunne således redusert installasjonen med samlet 1 000 000 kW for 25 års perioden.

Det energiforbruket vi her har operert med er sannsynligvis alt for lavt, da salget av olje og el. kraft bare til industrien i 1969 utgjorde ca. 10 000 000 kW, mens vi kun opererer med 2 200 000 kW for alle de gruppene som er nevnt. I de 10 000 000 kW er ikke inkludert kraft til bergverk og smelteverk.

Hvis vi antar en samlet leveranse til gruppene på ca. 12 000 000 kW, kan vi således antyde en enorm reduksjon i installasjonen for perioden 1946–1970, dersom vi i 1946 hadde hatt den målsettingen at vårt kraftforbruk skulle minimeres.

Konklusjon

Det må være helt vesentlig å få vurdert i detalj om vi bruker den energien som produseres på en forsvarlig måte. Noen form for sløsing med energi bør ikke forekomme når vi vet at oljeforbruket betyr luftforurensing, mens forbruk av el.

energi betyr utbygging av våre siste vassdrag.

Det bør således utredes hvilke energimengder som kan spares, og innsatsen bør konsentreres om de feltene hvor energiforbruket åpenbart kan reduseres. Dette gjelder:

- Varmegjenvinning for ventilasjonsluft.

- Varmevekslerer for prosess- og kjølevann.

- Valg av K-verdi i bygningskonstruksjoner.

- Bruk av varmepumpe for kjøling sommerstid/oppvarming vinterstid.

Myndighetene må vurdere målsettingen for hvordan våre kraftressurser skal brukes fremover. Her må hensynet til naturvern og luftforurensing veie meget tungt. Med utgangspunkt i installasjonstallene for 1969, ser vi at disse eksempelvis kunne være redusert med ca. 85 000 kW, dersom det var stilt krav om bedre bygningskonstruksjoner samt bruk av varmegjenvinnere. Over en 10-årsperiode betyr dette ca. 850 000 kW, og dette tilsvarer et anlegg som er større enn Tokke-prosjektet.

Når vi av «Nyttbar Vasskraft i Norge» ser at vi f. eks. i

Kan bygge ut maks:

1. Trysilvassdraget	123 000 kW
2. Vassfaret	67 600 »
3. Hele Sjøavassdraget	159 000 »
4. Jostedal selv	93 700 »
5. Kinso	107 700 »
6. Veig	148 000 »
7. Bjørøia	13 800 »
8. Sima	174 000 »
9. Feigum vassdraget	19 700 »
10. Innerdalen	7 200 »
11. Åbjøra	27 300 »

må det være riktig å stanse opp og spørre om vi disponerer våre ressurser på en fornuftig måte.

Det er klart at dersom man i 1946 hadde definert andre krav for bruk av energi, kunne man i perioden fram til i dag spart enorme installasjoner. På den annen side må dette sees mot mer-investeringen i bygningskonstruksjoner og varmegjenvinnere m/opplegg. Vurderer man investering og årlige driftsutgifter vil bruken av varmegjenvinnere og varmevekslere normalt gi en god forretning. Som eksempel kan vi her referere:

1. For et fotolaboratorium ble det installert varmeveksler for varmt forbruksvann for en tilleggsinvestering på ca. kr. 10 000,- redusert effektinstallasjon 325 kW og årlig besparelse i driftsutgiftene kr. 21 000,-

2. I et større skolebygg kan man ved installasjon av en varmegjenvinner for friskluft oppnå en reduksjon i effektinstallasjonen på ca. 250 kW uten tilleggsinvesteringer i forhold til tilsvarende el. kraftinstallasjon. Resultatet blir en reduksjon i årlige driftsutgifter på ca. kr. 9 000,-.

Når det gjelder finansieringen av eventuell merinvestering i varmegjenvinnere, varmevekslere og bedre isolerte bygg må det her være reduksjonen i de årlige driftsutgiftene som skal nedskrive kapitalen over 5, 10 eller 20 år. Det bør være mulig å stimulere til slike investeringer f. eks. ved skattelettelser.

Et alternativ kan være at de kommunale- og statlige kraftselskapene legger ned sine grunninvesteringer i varmegjenvinnere og varmevekslere etc. istedet for i fossefall. ☛

NILS BORCHGREVINK

SKREKKELIGE NATURVERN- PERSPEKTIVER

Aftenposten forteller 14. jan. om motaksjoner mot naturvernet i USA. Denne reaksjon er – sier bladet – lettere å forstå på bakgrunn av en miljøvernkatekismus som er utarbeidet der: sykkel istedenfor bil, kano istedenfor motorbåt, dusj istedenfor badekar, mere klær og mindre fyring, hovedsakelig vegetabilsk føde, strykefrie, syntetiske klær, mindre og nedbrytbar emballasje, kjøkkenhager og løvet i kompost. For egen regning vil jeg tilføye: et «pol» som tar originalflasker i retur.

Aftenposten kaller dette dommedagsprofetier. Ærlig talt, kan det ikke tenkes verre fremtidsvisjoner enn det som her er skissert?

Er dagens bilisme – med dens trafikkdrap, støy, forurensning, arealbehov (på bekostning av barnas lekeplasser og dyrket mark), ressursforbruk og generelle miljøforringelse å foretrekke fremfor sykler og kollektive transportmidler? Er gleden over *min* bil større enn plagen av *andres*? For mange virker nok tanken på ikke å ha bil selv skremmende, men man må ta fantasien til hjelp og forestille seg hvordan det kollektive transportsystem ville se ut dersom ingen hadde

bil. Unntatt avsidesliggende bønder. De må ha den.

Det er vanskelig å diskutere bil idag. Vi lever i det korte tidsrom hvor «Sønner av Norge kjøper bil» – og blir behørig karrikert. Bilen betyr status og stolthet, den er leketøy og kjeledegge. Neste generasjon vil sikkert ha et mere balansert og nyansert syn på bilen.

Vi må se dette i større perspektiv. Våre politikere ivrer for utjevning mellom I-land og U-land. Enten må vi gi avkall på bilen, eller også må hver kineser før eller senere få sin. Er det overhodet tenkelig?

Motorbåter. Asker og Bærums Budstikke har i fullt alvor hevdet at selv om vi får optimale renseanlegg, må vi avskrive de indre fjordområder i Bærum fordi motorbåtene vil grise dem til med olje. Da heller kano og seilbåt!

Mere klær og mindre fyring må være riktig for både helse og økonomi. Uskikken med sommerklær om vinteren og tropetemperatur inne er en uting – importert fra USA. For meg er den en plage. Det er for varmt i butikker og kontorer. Ikke minst i Norges Naturvernforbund, men det skyldes et umulig fyringsanlegg.

Våre villahager utgjør en ikke ubetydelig del av vårt landbruk. Neppe på tariffmessig lønnsomhetsbasis. Men til glede og hygge, mosjon og kontakt med våre biologiske røtter. Her skjeller vi linjer tilbake til Christianiaborgernes kålhager og krigstidens matauk. Den dag U-landene bestemmer seg til å spise sin egen mat, istedenfor å sende den som kraftfor til oss, kan det bli nødvendig med mere av dette. Og hvem klager over at løvet ikke blir brent? Ikke astmatikerne. Selv holdt jeg opp for 20 år siden. Før jeg visste noe om naturvern.

Mindre og nedbrytbar emballasje. Hvem har ikke ergrert seg over overflødig emballasje? Og er det noen som liker våre plaststrenger?

Personlig liker jeg ikke syntetiske tekstiler, og jeg ville nødig gi avkall på badekaret. Men jeg skulle gjerne se ansiktet på alle de nordmenn som bare har dusj, og alle dem som ikke har noe i det hele tatt, når Aftenposten regner *dette* aspekt som en del av dommedagsprofetien.

Det finnes vel ingen som helt ut praktiserer – eller vil praktisere – denne naturvernkatekisme. Men mange praktiserer deler av den, av helt andre grunner enn hensynet til naturvern. Og bak disse retningslinjer kjenner vi igjen mange gamle og kjente fenomener, fra borgerlig sparsommelighet og nødsårenes oppfinnsomhet til mote og hensiktsmessighet.

Bilen opptar mange, ikke minst bilorganisasjonene og motorsidene, som stadig iverer etter bedre kollektive transportmidler. For en bilist må det jo være en ønskedrøm at *andre* ikke

biler. Mange bilister ville sikkert gjerne ta toget, hvis det gikk fortere. Stockholm og København har relativt sett halvparten så mange vare- og lastebiler som vi har. Her behøver vi hverken profeter eller naturvern, det greier seg med rasjonalisering. Samtidig er det 925 000 som bruker sykkel, og flere ville det nok bli hvis våre veimyndigheter innså at veier ikke bare betyr kjørebane for biler.

Hva båter angår, er vi et folk av seilere og roere. Ikke for naturvernets skyld, men for sportens og gledens. Mange foretrekker dusj fremfor karbad, og syntetiske tekstiler er kommet for å bli uten naturvernets hjelp. Strykefrie klær er populære. Noen vegetarianere har vi også, andre har funnet at de trives bedre med mere grønnsaker og mindre kjøtt. Turistforeningen bruker papirposer til nistepakken, det samme gjør Spisevognselskapet.

Det fremgår ikke klart av Aftenpostens omtale om nevnte katekismus er en spådom om fremtiden eller et ønske for dagen, en rettesnor for de troende eller en oppfordring til de vantro. La oss derfor holde alle fortolkningsmuligheter åpne.

Er det en spådom, er det fordi man

tror at det vil bli slik. Med rette eller urette. Skal man da fortie det man tror er sannheten eller nødvendigheten, fordi det – etter Aftenpostens mening – virker «stikk mot sin hensikt»? Anser Aftenposten at dens lesere er så naive at de vil drive mindre naturvern når de konfronteres med nødvendigheten av mere naturvern?

Er det en oppfordring til de troende, kan vel ingen ta anstøt av det. Vi er jo så få – en ubetydelig minoritet heter det gjerne. Vi kan neppe true arbeidslivet, slik Aftenposten frykter. Forøvrig med urette, for penger søker varer og ytelser. Hvis vi ikke kjøper biler, vil vi kjøpe noe annet. Og det finnes vel ikke den forretningsmann som venter at kjøpevanene skal være konstante og stabile. Næringslivet tilpasser seg etter etterspørselen.

Er det et ønske for dagen eller en oppfordring til de vantro, er jeg enig med Aftenposten i at en slik miljøvern-moral ikke kan gjennomføres ad frivillig vei. Dette er nå forsåvidt irrelevant. Blir det slik, så blir det slik, enten vi vil eller ikke. Nød lærer naken kvinne å spinne. Men som vi har vist har miljøvernkatekismens idéer sterke røtter i norsk livsstil, og dette kunne man spille mere på. Slit-og-slang-mentaliteten er en nymotens døgnflue i vår nøysomme tradisjon, og litt mere tilbakeholdenhet nå ville nok bidra til å mildne klimaet – eller i det minste overgangen – i fremtiden.

Profetier kan få en underlig skjebne. Det er ikke alltid de går i oppfyllelse. Det skyldes ikke nødvendigvis at profetene er dårlige. Karl Marx spådde at kapitalen ville bli

samlet på stadig ferre hender. Det er gått omvendt. Var Marx en dårlig profet? Nepe. Men det hevdes – på konservativt hold – at Marx' profetier har medvirket til at det ikke gikk slik. Man hørte på ham, men ikke slik han hadde ventet. En profeti er ikke bare en spådom, men også en advarsel.

På den annen side skildret major Sagen, flere år før krigen, i detalj hvordan felttoget i 1940 ville forløpe. Var Sagen en bedre profet enn Marx? Nepe. Men han led den vanskelige at ingen lyttet til ham. Derfor fikk han – paradoksalt nok – rett.

La oss derfor håpe at naturvernets dommedagsprofeter ikke får rett. La oss håpe at de får samme skjebne som Marx, og ikke samme skjebne som Sagen. De kan få rett, hvis vi overser dem, men de kan få urett, hvis vi lytter til dem.

Profeter maler med bred pensel. Derfor nevnte katekisme. Slik behøver det kanskje ikke å bli. Der finnes naturligvis mellomformer. Med mindre biling nå vil vi vel også kunne bile i fremtiden. Med mere sparsomhet vil vi vel også kunne ha det godt senere. Med grønnsaker i alle hager vil vi vel også kunne ha råd til blomster. Med mindre plast og mere naturvett vil vi vel kunne pakke inn varene også heretter. Med mere vegetabilsk føde vil vi nok kunne beholde søndagssteken. Og jeg vil kunne beholde mitt badekar. Men vi trenger Aftenpostens hjelp og medvirkning. Krittikk og motforestillinger er verdifullt, men man må vokte seg for å la seg skremme ut i et anti-naturvern-felttog.

MER Å VITE OM NATURVERN!

De første heftene i Norges Naturvernforbunds nye bokserie foreligger nå:

BREDO BERNTSEN: LITTERATUR OM NATUR

En omfattende bibliografi over naturvernlitteratur.

Dette er selve kilden til kildene for foredragsholdere, naturvernskribenter og alle som vil skaffe seg allsidig orientering om natur- og miljøvern!

96 sider. Format A 5. **Pris kr. 16,—.**

ODDVAR SKRE: SUR NEDBØR

En grundig innføring i de alvorlige problemene i forbindelse med svovelholdig røykutslipp, om årsakene og om virkningene på biologisk produksjon. For alle som mener at naturvernopinionen må bygge på kunnskap om problemene!

50 sider. Format A 5. **Pris kr. 13,—.**

Til Norges Naturvernforbund, Akersgt. 63, Postboks 8268, Hammersborg, Oslo 1, Postgiro nr. 9460. Bankgiro nr. 6001.05.70835.

Jeg bestiller med dette:

.... eks. av B. Berntsen: Litteratur om natur å kr. 16,—, tils. kr.

.... eks. av O. Skre: Sur nedbør å kr. 13,—, tils. kr.

Navn:

Adresse:

Poststed:

☐ Beløpet kr. sendes vedlagt i sjekk/sendes samtidig pr. bankgiro/postgiro/postanvisning (stryk det som ikke passer).

Publikasjonene bes sendt i oppkrav.

NB! Ved oppkravsbestilling kommer porto og oppkravsgebyr i tillegg.

KLONDYKE I NORD

Møte etter møte holdes. Bilkortesjer krysser øya dag etter dag. Stortingsmenn og professorer, gardbrukere og entreprenører følger med på ferdene. Hva er fatt?

Olje og torvkoks. Arbeidsplasser. Fortjeneste. Man utelukker ikke lenger muligheten av at hele den flate delen av Andøya her og der kan romme oljeførende lag. Funn av fossil fiskeøgle i sommer kobles i pressen sammen med oljele-

*En ørken skapt av mennesket og vinden.
Fra Ramså. Foto Øystein Dalland.*

ting, olje, olje. Den ene logiske kortslutning etter den andre foretas og ender med en unison ros til de framsynte menn: Den tid er slutt da Andøya var avhengig av Bergens-herrenes velvilje.

«Sunt samarbeid»

Denne gang legger man opp til en annen avhengighet — et «sunt samarbeid» med kontinentale konserner på området ferrolegeringer. Torvkoks-råstoffet på kontinentet tar slutt. Denne nøkkel-resursen må snart hentes annetsteds fra. Andøymyrene ligger der som noen av Nord-Europas største torvmyrer - har ligget der - stadig mektigere siden klimaendringen ved inngangen til jernalder. Kanskje er de eldre.

Hva ville egentlig være så galt ved å skave av brenntorvlagene? En gang i tida var det kanskje ikke engang myr på øya. Jernalderfolket fant en mer tilgjengelig og gjestmild øy. Det er den vi skal gjen-skape: Vekk med myra, frodige jorder i stedet! Mennene bak torvkoks-planene forestiller seg en storstilt produksjon, der brenntorv skal hentes fra områdene fra Langøya i sør til Andenes i nord. Fra et sentralt produksjonsanlegg ved Åbru eller Dverberg skal så den ferdige torvkoks skipes til Tyskland og andre steder.

Økologiske motforestillinger?

Øya hektes inn på en produksjonskjede som begynner med tusenårig torvdannelse og ender med bl.a. rustningsprodukter og våpen. Dette er såkalt sunn avhengighet. På et tiår eller to skipes reservene av brenntorv i nord rett ut av landet. Uten at økologiske motforestillinger nesten har rukket å komme til orde, gir Distriktenes utbyggingsfond

grønt lys til prøvedrift, der første trekk er drenering av store myrstrekninger.

De lokale innvendingene er få, ennå ganske enkelt fordi de aktuelle opplysninger ikke er lagt på bordet. Etertanke for dette har ennå ikke rukket å melde seg:

Hva så når et tiår er gått og grunnvannet har sunket en meter eller tre over store områder? Da ligger markene der som grønne nydyrkede flater, sier noen. Ja, gjør de egentlig det, rett på mineral-grusen med kun et par lomper bruntorv fra overflaten lagt tilbake på plass? Og vil det være noen tilbake til å drive jordbruk under de nye forhold? De hundre arbeidsplasser til Torvkoksverk i full drift vil etter intensjonen tas fra bygdene, tas fra jordbruket og fisket selv. Senere kan man mekanisere driften, man får gigantisk bortkjøring av landskap for nesten ingen arbeidskraft.

Lakseelv og myrreservat

Andre, mindre tankekors er også verd å ha i minne: Aelva, en framifrå liten lakseelv vil etter alt å dømme bli «moderkanalen» for en rekke grøfter fra sidene. Full av humus og med andre flomtopper enn idag vil elva i tilfelle bli en helt annen. Laksen er vår for slikt.

At Staten nylig har opprettet et myrreservat på Prestmyrene i Dverberg er også en detalj som angår saken.

Vi er ikke redd for inngrep i Andøylandskapet i og for seg. Men det er en skalahorskjell. Og tidshjulet har med ett begynt å snurre raskere. Tilbake ser vi for oss et landskap med forsvarsanlegg på annenhver topp, med svarte vidder, dype grøfter og, - ja hva blir det neste? Den siste olje?

ØSTLANDSKE NATURVERN- FORENING

VÅREKSKURSJON 1972

SOMMERNATT PÅ KROKSKOGEN

ØNV arrangerer i år sin vårekskursjon i Asbjønsens fotspor, og inviterer til *en sommernatt på Krokskoen*.

Turen vil gå *til fots* fra Skansebakken i Sørkedalen til Stubbdal i Åsa. Underveis vil vi diskutere forskjellige sider av skogsdrift, kraftledninger og drikkevannsforsyning i relasjon til friluftsliv.

Hovedrast vil bli tatt ved betongbroen mellom Skamrek og Nordre Heggelivann – der hvor Asbjørnsen skulle ha «tatt av fra høgern og gått over på vinstern».

Start fra Skansebakken fredag 16. juni kl. 20.00 (ordinær Sørkedalsbuss fra Grønlands torv kl. 19.05). Hjemreise fra Åsa, lørdag 17. juni om morgenen.

Turen er ca. 25 km lang, og kjøretøyer vil *ikke* bli tatt med.

Ta med niste og Nordmarkskart – og les Asbjørnsen! Godt fottøy!

Adgang for alle. Medlemmer kan tegnes under marsjen. Av hensyn til eventuell ekstrabuss bes deltagerne melde fra til ØNV. Postboks 8268-Hammersborg – Oslo 1 eller tlf.: 33 79 32 – 33 52 57 *omgående*.

SKAGERAK-KATTEGAT- OSLOFJORDEN

SKA.KAT.OS.

TRENGER DIN HJELP!

Følgende foreninger/organisasjoner har inngått skandinavisk samarbeide for å bekjempe forurensningene i Skagerak-Kattegat og Oslofjorden:

Oslofjordens Fiskerlag, Østlandske Fiskeriselskap, Noregs Sildesalslag, Norges Dykkeforbund, Norges Naturvernforbund, Vestfold Naturvern, Aust- og Vest-Agder Naturvern, Østlandske Naturvernforening, Miljövärdet för Västkusten (Sverige/Hönö), og NOAH (Danmark – København).

Gruppen har fått navnet «SKA.KAT.OS – Utvalg for renere vann i Skagerak, Kattegat og Oslofjorden». Gruppen tenker å virke opinionskapende ved å gi god informasjon – gjennom radio/fjernsyn/presse osv. Videre tenker gruppen å virke som «pressorgan» på myndigheter innen stat/fylke og kommune.

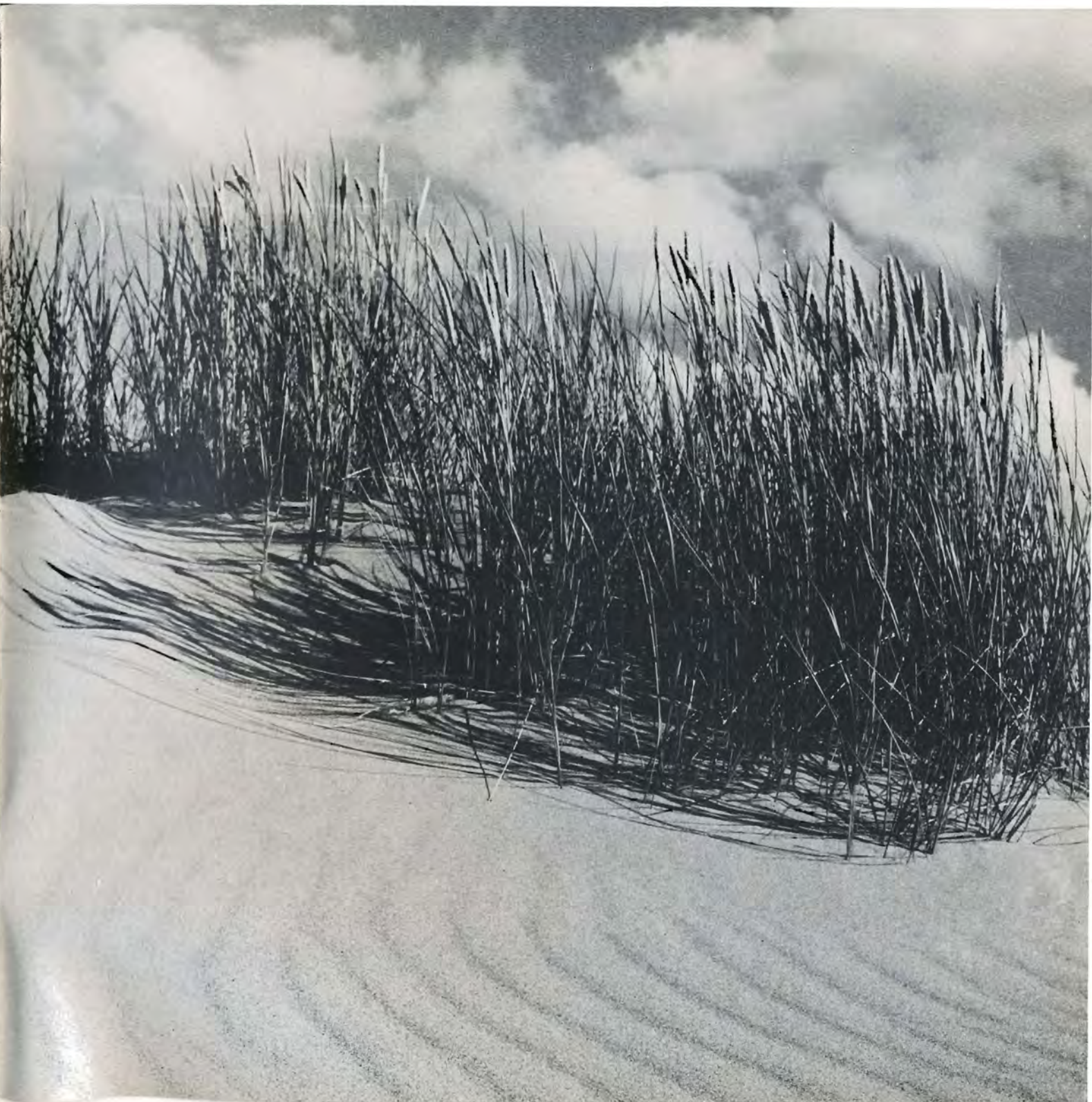
Det haster i dag, mer enn noensinne, å skape en sterk og bevisst opinion som tvinger våre myndigheter til å se alvorlig på den stadig tiltagende forurensning i omtalte områder. Vi trenger din hjelp!

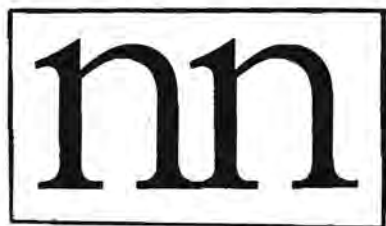
Er du villig til å delta aktivt i dette arbeidet, fyll ut vedheftede slipp og send den til: SKA.KAT.OS – Østlandske Naturvernforening – Postboks 8268 – Hammersborg – Oslo 1 – eller: ring 33 79 32 – S. Struksnes.

Jeg/vi ønsker å delta aktivt i SKA.KAT.OS

Navn	Adresse	(kommune)
------	---------	-----------

_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____

**De første heftene av
forbundets nye
publikasjonsserie
foreligger nå**

LES DEM!

**Se omtale og bestil-
lingskupong inne i
dette nr.**

Norges Naturvernforbund